

Rezultati istraživanja stavova javnosti o mrkom medvjedu *Ursus arctos* u Crnoj Gori

Izvještaj
2021.

Izvještaj pripremili:

Parkovi Dinarida – mreža zaštićenih područja Dinarida

Uz podršku Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

---

Istraživanje sproveli:

Parkovi Dinarida, Podgorica(2021.)

Društvo mladih ekologa, Nikšić (2019.; 2021.)

Sjeverna zemlja, Berane (2019.)

Crna Gora
Ministarstvo ekologije,
prostornog planiranja i urbanizma

Crna Gora
Ministarstvo ekologije,
prostornog planiranja i urbanizma

Sadržaj:

Uvod.....	2
<i>Projekat Istraživanje stavova javnosti o mrkom medvjedu kao prilog Akcionom planu za mrkog medvjeda u Crnoj Gori.....</i>	<i>3</i>
Stavovi javnosti o mrkom medvjedu u Crnoj Gori - Rezultati ankete.....	4
1. GRUPA PITANJA.....	4
2. GRUPA PITANJA.....	18
3. GRUPA PITANJA.....	27
4. GRUPA PITANJA.....	39
5. GRUPA PITANJA.....	45
6. GRUPA PITANJA.....	46
Dodatni komentari na anketu.....	56
Informacije o medvjedu od lovačkih udruženja i mještana.....	58

Uvod

Crnu Goru kao ekološku državu karakteriše veoma bogat biodiverzitet. Radi očuvanja tog prirodnog bogatstva i harmoničnog suživota čovjeka i prirode, svi bi se trebali usmjeriti na dva glavna cilja: očuvanje i održivo korištenje biodiverziteta. Zakon o zaštiti prirode koji je osnovni zakon kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode uključuje između ostalog zaštitu svih ugroženih, rijetkih i autohtonih vrsta. Te stoga proizilazi činjenica da moraju postojati jasna dokumenta, Akcioni planovi, mjere i modaliteti za očuvanje i upravljanje takvim vrstama. Kao jedan od vrijednih pokazatelja očuvanja prirode u Crnoj Gori jeste mrki medvjed *Ursus arctos*, najpoznatija i jedina vrsta medvjeda koje se može naći u kontinentalnoj Evropi. Nažalost poslednjih decenija populacija medvjeda u Evropi je veoma prorijeđena, i smatra ugroženom. Nekada su bili široko rasprostranjeni međutim danas se medvjedi suočavaju sa mnogo problema koji utiču na smanjenje njihove populacije a praćena su isključivo djelovanjem čovjeka.

Usled uništavanja i fragmentacije njihovih staništa izgradnjom puteva i drugih infrastrukturnih objekata otežava se ili onemogućava kretanje medvjeda i drugih divljih vrsta. Ovakve aktivnosti ometaju ih u ishrani, razmnožavanju, kretanju i drugim važnim životnim aktivnostima. Krivolov kao najveći faktor ugrožavanja medvjeda svuda u svijetu stavlja ih pod još veći pritisak i može ugroziti dugoročne mjere zaštite ove vrste. I pored zakona o zaštiti medvjeda, na području Crne Gore ali i u okruženju ljudi i dalje istrebljuju medvjede, zbog zaštite imanja i stoke, sportskog lova, ugrožavaju njihova staništa, te stoga takvim djelovanjem neprestano doprinose smanjenju njegove populacije. Negativni odnos između ljudi i divljači sa ne uspostavljenim djelotvornim upravljanjem uzrokuje povećanje stepena ugroženosti ove vrste. Dakle, potvrđeno je da sukobi između ljudi i smeđih medvjeda su i dalje velika prijetnja očuvanju vrste te je stoga potrebno sistemski ulagati napore da se riješe ovi izazovi zaštite, kao što su nedostatak razumijevanja socio ekonomske i ekološke uloge medvjeda ili petjerane procjene rizika od napada medvjeda. Ovi izazovi posljedično vode prema manjoj toleranciji vrste i ometaju stvaranje jačih veza između ljudi i medvjeda. Zato, kako bi se osigurao dugoročan opstanak medvjeda, od izuzetne je važnosti povećati prihvatanje ove vrste od strane lokalnog stanovništva.

Ovaj izvještaj može doprinijeti prilikom kreiranja određenih smjernica u dijelu socijalne komponente kao sastavnog dijela Akcionog plana za mrkog medvjeda u cilju kvalitetnog i efektivnog upravljanja mrkim medvjedom u Crnoj Gori. Međutim, očuvanje smeđeg medvjeda jevzhtjevan proces zbog preklapanja njegovih staništa s ljudskom životnom sredinom, a takođe i zato što smeđi medvjedi zahtijevaju velike teritorije. Te iz tog razloga za efikasnu zaštitu smeđeg medvjeda važno je uključivanje svih relevantnih institucija na državnom i lokalnom nivou, kao i uključivanje javnosti u cilju prepoznavanja i rešavanja svih problema i prijetnji koje ugrožavaju ovu vrstu.

Projekat *Istraživanje stavova javnosti o mrkom medvjedu kao prilog Akcionom planu za mrkog medvjeda u Crnoj Gori*

Crna Gora je potvrđivanjem Bernske Konvencije preuzela obaveze u pogledu upravljanja populacijom mrkog medvjeda u skladu sa odredbama Konvencije, odredbama Akcionog plana upravljanja mrkim medvjedom za Evropu, te odgovarajućim direktivama i preporukama. Jedan od prvih koraka u tom pravcu je bilo i osnivanja Savjeta za zaštitu i upravljanje mrkim medvjedom i vukom čiji je jedan od prvih zadataka priprema Akcionog plana za mrkog medvjeda.

Parkovi Dinarida su, kao članovi Savjeta, u prethodnom periodu 2019. godine realizovali pilot istraživanja stavova javnosti o mrkom medvjedu na osnovu upitnika koji je korišten u Sloveniji i Hrvatskoj za potrebe izrade tamošnjih Akcionih planova za mrkog medvjeda. Upitnik je u saradnji sa WWF Adria i ekspertima prilagođen za crnogorske prilike. Rezultati istraživanja su prezentovani Savjetu za medvjeda i vuka u julu 2019. godine i ocjenjeni su kao dobri. Predloženo je da se istraživanje ponovi u većem obuhvatu i da se rezultati objedine kako bi dobili reprezentativni uzorak u svrhu izrade Akcionog plana za medvjeda.

U tom kontekstu Parkovi Dinarida su u decembru 2020. godine započeli realizaciju projekta ***“Istraživanje stavova javnosti o mrkom medvjedu kao prilog Akcionom planu za mrkog medvjeda u Crnoj Gori”***. Cilj je da se kroz ovaj projekat nastavi istraživanje javnosti o mrkom medvjedu kroz prikupljanje podataka pomoću istog upitnika korištenog u 2019. godini, zatim njihovu obradu, i objedinjavanje rezultata sa podacima iz 2021. godine koji će između ostalog, poslužiti i prilikom izrade Plana upravljanja mrkim medvjedom, u dijelu definisanja socijalne komponente upravljanja. Ova komponenta će se odnositi na poboljšanje suživota medvjeda sa ljudima i unapređenje znanja javnosti o društvenim faktorima i mehanizmima koji utiču na populaciju ove vrste. Istraživanje se je vršilo kako na području stalne tako i na području povremene rasprostranjenosti medvjeda u Crnoj Gori.

Takođe, u okviru sprovedenog istraživanja kroz projekat radilo se i na edukaciji i informisanju javnosti o potrebi zaštite i očuvanja mrkog medvjeda. Pored šire javnosti u Crnoj Gori posebno značajna ciljna grupa bilo je stanovništvo sa područja stalnog i privremenog boravka medvjeda. Kao jedan od načina edukacije bila je i priprema i podjela informativnog lifleta sa preporukama i mjerama za smanjenje mogućnosti susreta medvjeda i čovjeka, načina ponašanja ako do susreta dođe, mjerama da se veličina štete od medvjeda smanji i sl.

Stavovi javnosti o mrkom medvjedu u Crnoj Gori – Rezultati ankete

Rezultati istraživanja stavova javnosti koji su dobijeni u 2021. godini objedinjeni su sa podacima iz 2019. godine i predstavljeni u nastavku ovog Izvještaja u cilju formiranja jednog reprezentativnog uzorka mišljenja stavova javnosti o mrkom medvjedu na teritoriji Crne Gore.

Istraživanje stavova javnosti o mrkom medvjedu iz 2019. godine vršeno je u periodu april–jun dok je u 2021. godini vršeno u periodu od **februara do aprila**. Anketa je ukupno obuhvatila **560** ispitanika sledećih opština Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Andrijevića, Plav, Gusinje, Rožaje, Nikšić, Plužine, Žabljak, Šavnik, Podgorica, Bar, Herceg Novi, Cetinje. **Anketu je činilo 57 pitanja, razvrstanih u 6 grupa.**

U nastavku teksta se nalaze rezultati obrađenih 100% anketa, tj, **560** anketa, urađenih na teritoriji navedenih opština.

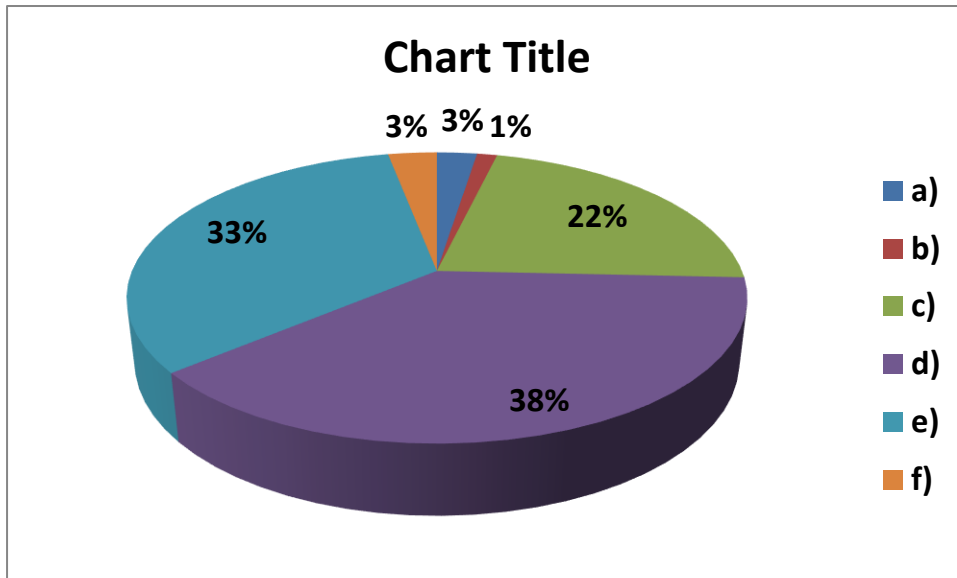
Na osnovu obrade i analize svih prikupljenih podataka došlo se do sledećih rezultata.

1. GRUPA PITANJA

Prvih nekoliko pitanja je ispitivao stav anketiranih o medvjedima i stav o životu uz medvjede uopšte

1. Koji odgovor najbolje opisuje Vaš stav prema medvjedima?

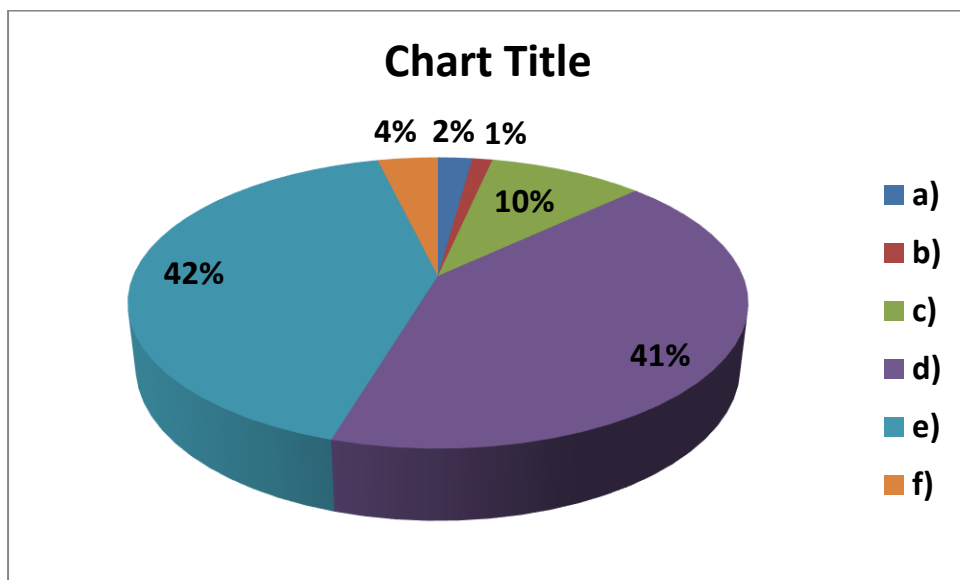
- a) Potpuno sam protiv. 14
- b) Protiv. 7
- c) Nijesam protiv niti naklonjen. 123
- d) Naklonjen sam. 214
- e) Potpuno sam naklonjen. 185
- f) Bez odgovora. **17**

Najveći dio ispitanika, njih 214, ili 38% je odgovorio da je naklonjen prema medvjedu dok je najmanji broj ispitanika njih 7 tj, 3% dalo odgovor da je protiv medvjeda.

2. Koji je Vaš stav o činjenici da u Crnoj Gori žive medvjedi?

- a) To je vrlo loše. **12**
- b) To je loše. **7**
- c) To je nevažno. **54**
- d) To je dobro. **233**
- e) To je vrlo dobro. **233**
- f) Bez odgovora. **21**

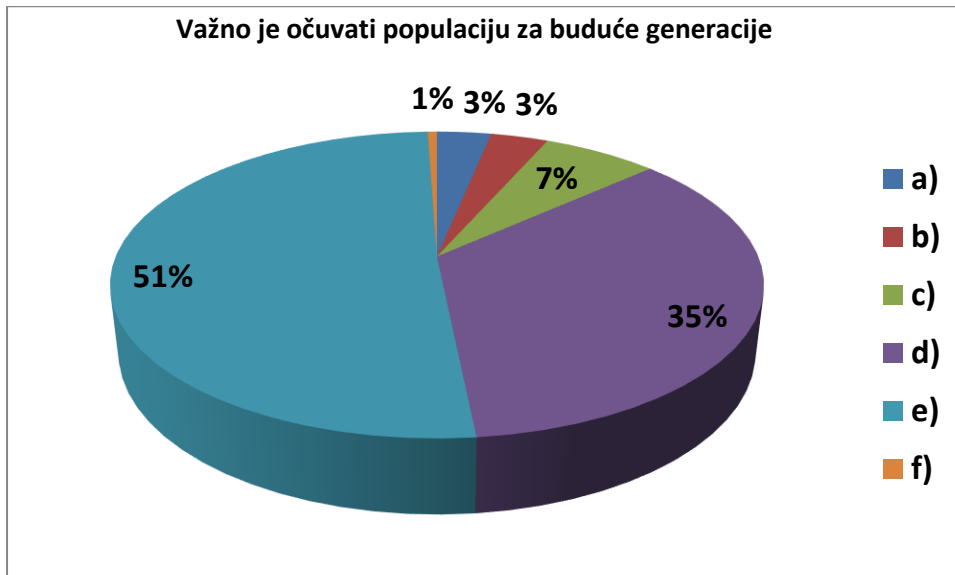
Isti broj ispitanika dakle po 233 je stava da je dobro, tj, vrlo dobro da u Crnoj Gori žive medvjedi (41%, 42%), dok je najmanji broj ispitanika njih 7 ili 1% stava da je to loše.

Za grupu pitanja od 3 do 17, odgovori su mogli biti sljedeći:

- 1 - Jako se ne slažem**
2- Ne slažem se
3 - N e u t r a l a n sam / Ne znam
4 - Slažem se
5 - Jako se slažem

3. Važno je očuvati populaciju medvjeda u Crnoj Gori za buduće generacije.

- a) Jako se ne slažem. **18**
- b) Ne slažem se. **19**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **38**
- d) Slažem se. **196**
- e) Jako se slažem. **286**
- f) Bez odgovora. **3**

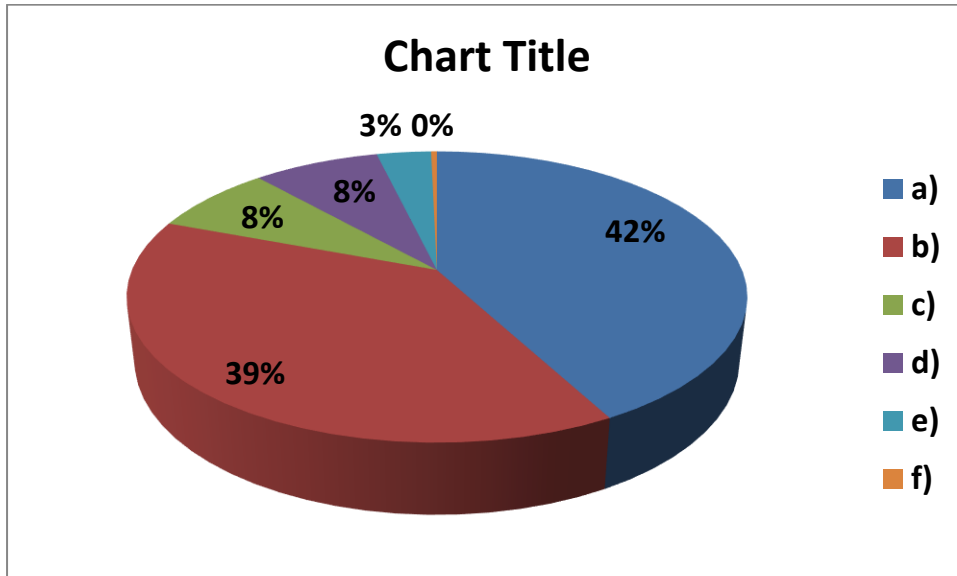

Većina ispitanika je dala odgovor da se jako slaže sa ovim stavom njih 286 tj. 51%, dok je najmanji broj ispitanika njih 18 odnosno 3 % dalo odgovor da se jako ne slažu sa tom konstatacijom.

4. Nepotrebno je imati medvjede u Crnoj Gori, jer puno medvjeda živi u drugim zemljama regiona i Evrope.

- a) Jako se ne slažem. **236**
- b) Ne slažem se. **216**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **43**
- d) Slažem se. **44**
- e) Jako se slažem. **19**
- f) Bez odgovora. **2**

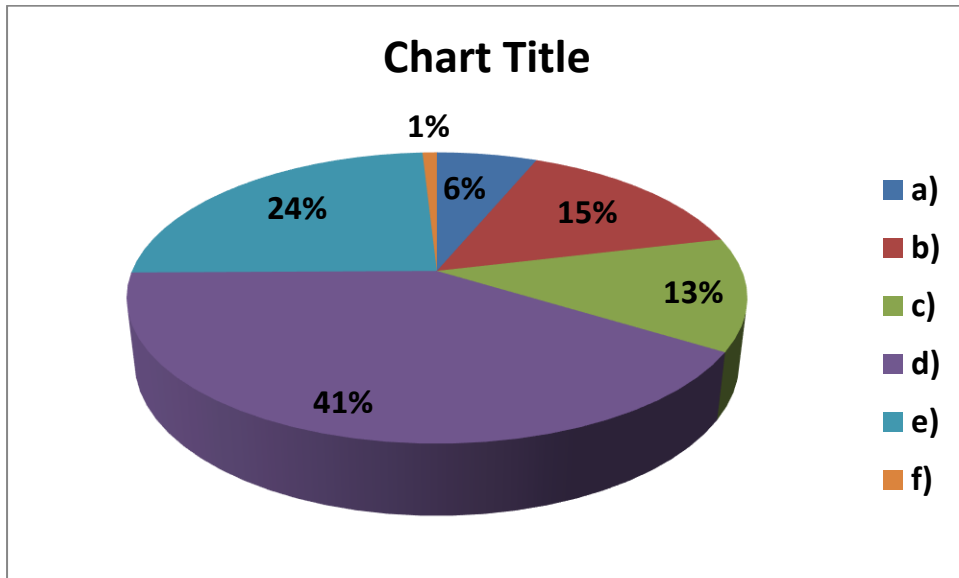

Najveći dio ispitanika, njih 236 tj. 42%, je dalo odgovor da se jako ne slaže sa stavom da je nepotrebno imati medvjede u Crnoj Gori, jer puno medvjeda živi u drugim zemljama regiona i Evrope, dok se njih 19 tj. 3% jako slaže sa tim stavom.

5. Po mom mišljenju medvjed je u Crnoj Gori ugrožena vrsta.

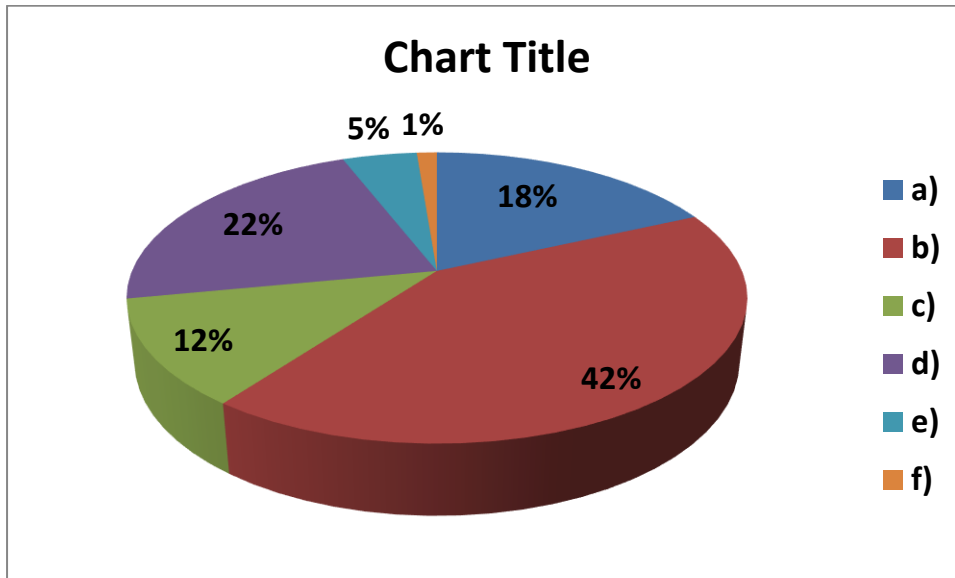
- a) Jako se ne slažem. **35**
- b) Ne slažem se. **84**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **70**
- d) Slažem se. **230**
- e) Jako se slažem. **136**
- f) Bez odgovora. **5**

Sa stavom da je medvjed u Crnoj Gori ugrožena vrsta se slaže 230 ispitanika tj. njih 41 % , dok njih 35 tj. 6 % jako se ne slaže sa tim stavom.

6.Bojim se hodati šumom u kojoj ima medvjeda.

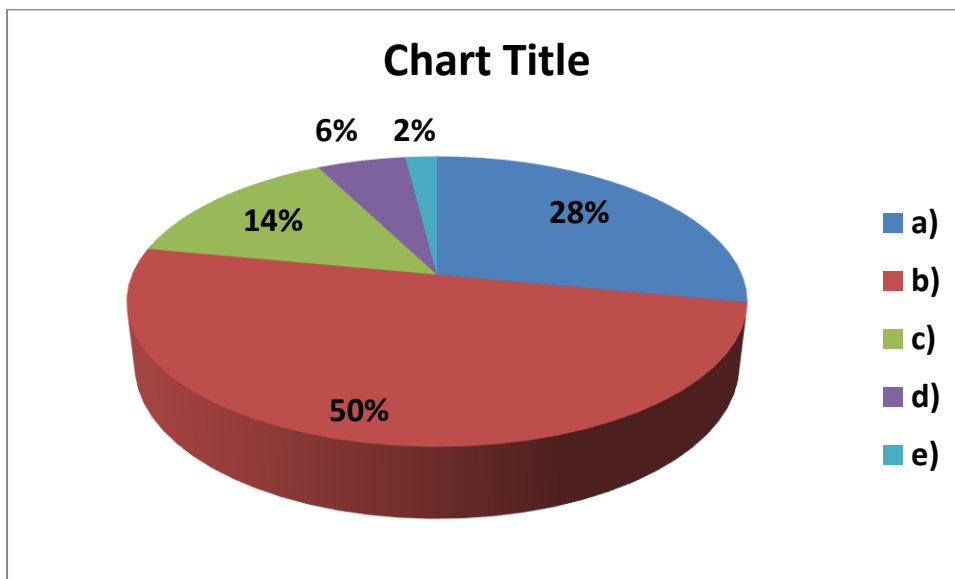
- a) Jako se ne slažem. **102**
- b) Ne slažem se. **235**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **66**
- d) Slažem se. **124**
- e) Jako se slažem. **26**
- f) Bez odgovora. **7**

Najveći dio ispitanika, njih 235 tj. 42 % je izjavilo da se ne slaže sa ovim stavom, dok se najmanje njih, 26 tj. 5% jako slaže s ovom konstatacijom.

7. Po mom mišljenju u Crnoj Gori ima previše medvjeda.

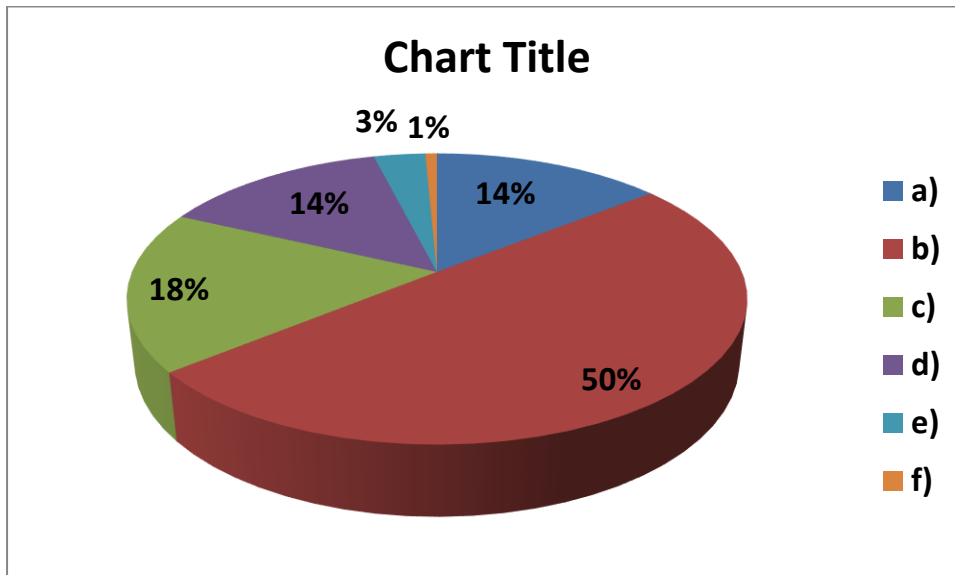
- a) Jako se ne slažem. **157**
- b) Ne slažem se. **280**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **81**
- d) Slažem se. **31**
- e) Jako se slažem. **11**

Sa stavom da u Crnoj Gori ima previše medvjeda najviše ispitanika njih 280 ili 50 % je odgovorilo da se ne slaže, dok se njih 11 ili 2 % jako slažu sa tim stavom.

8. Medvjedi izazivaju nepodnošljive štete u poljoprivredi.

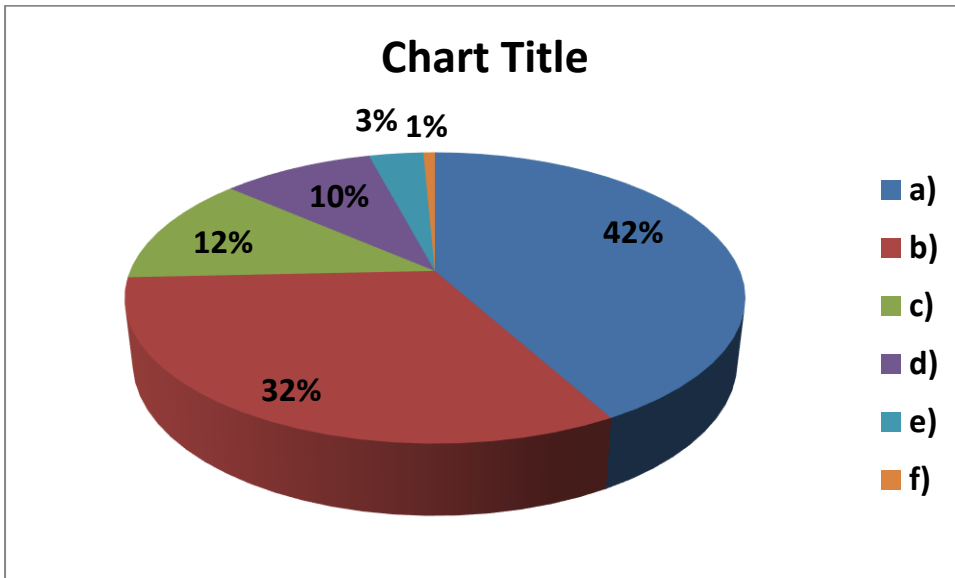
- a) Jako se ne slažem. **80**
- b) Ne slažem se. **278**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **100**
- d) Slažem se. **79**
- e) Jako se slažem. **18**
- f) Bez odgovora. **4**

Najveći dio ispitanika, njih 278 tj. 50% se ne slaže sa ovim stavom, dok se najmanji broj ispitanika njih 18 ili 3% jako slaže sa tim da medvjedi izazivaju nepodnošljive štete u poljoprivredi.

9. Po mom mišljenju lov na medvjede u Crnoj Gori je prihvatljiv.

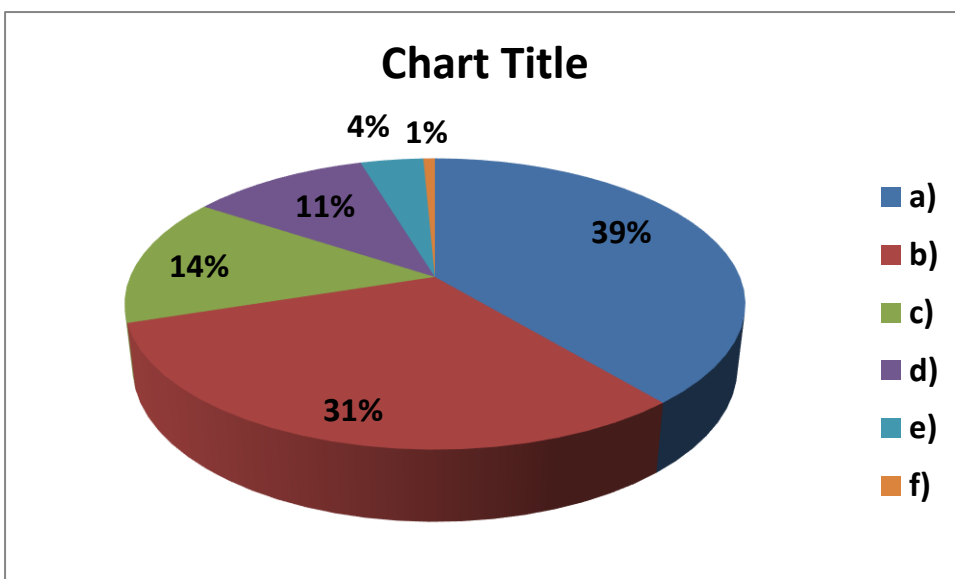
- a) Jako se ne slažem. **235**
- b) Ne slažem se . **181**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **68**
- d) Slažem se. **53**
- e) Jako se slažem. **19**
- f)Bez odgovora. **4**

Najveći dio ispitanika, njih 235 tj. 42% jako se ne slaže sa stavom da je lov na medvjede u Crnoj Gori prihvatljiv, dok se njih 19 ispitanika tj. 3% jako slaže sa istim.

10. Neophodno je odstreljivati medvjede u Crnoj Gori radi kontrole veličine populacije.

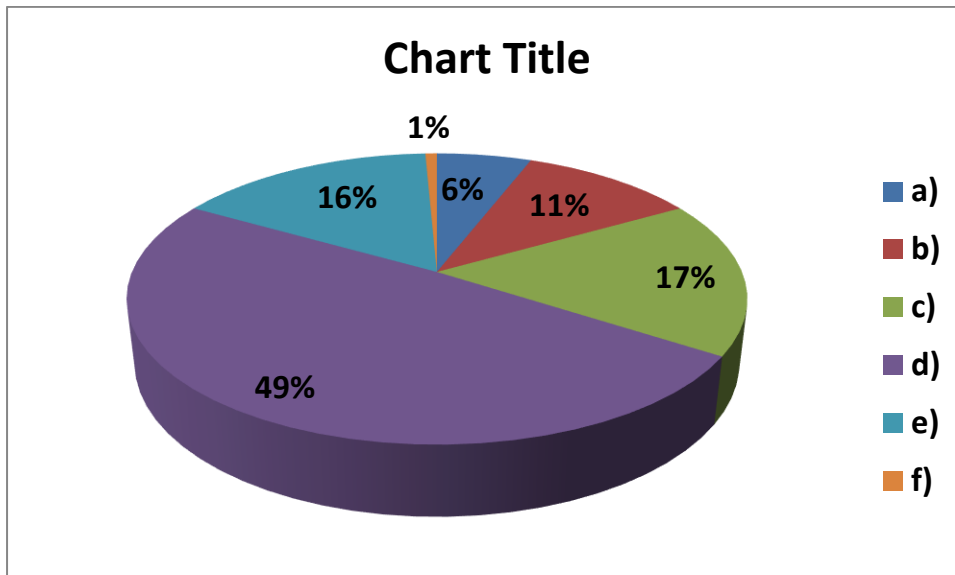
- a) Jako se ne slažem. **218**
- b) Ne slažem se. **174**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **80**
- d) Slažem se. **62**
- e) Jako se slažem. **22**
- f) Bez odgovora. **4**

Najveći dio ispitanika, njih 218 ili 39 % jako se ne slaže sa ovim stavom, dok se njih 22 ispitanika tj. 4% jako slaže sa istim.

11. Prisutnost medvjeda znatno povećava vrijednost lovišta.

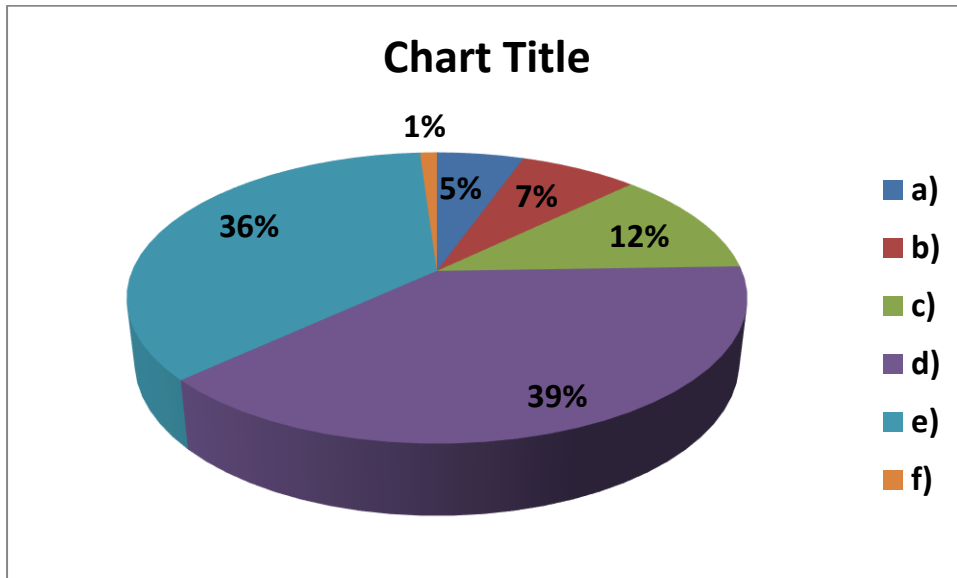
- a) Jako se ne slažem. **33**
- b) Ne slažem se. **61**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **97**
- d) Slažem se. **275**
- e) Jako se slažem. **90**
- f) Bez odgovora. **4**

Najveći dio ispitanika, njih 275 tj. 49 % se slaže sa ovim stavom, dok se njih 33 tj. 6% jako ne slaže sa tim da prisutnost medvjeda znatno povećava vrijednost lovišta.

12. Posmatranje medvjeda bi trebalo biti važan dio turističke ponude u mom kraju.

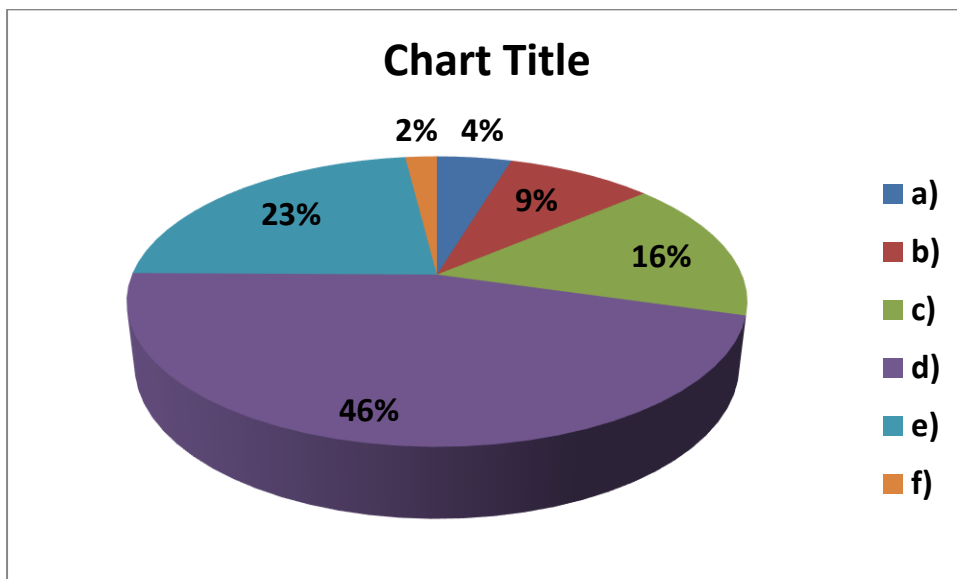
- a) Jako se ne slažem. **31**
- b) Ne slažem se. **42**
- c) Neutralan sam/Ne znam. **67**
- d) Slažem se. **221**
- e) Jako se slažem. **205**
- f) Bez odgovora. **6**

Najveći broj ispitanika je izjavio da se slaže sa ovim stavom, njih 221 tj. 39 %, dok se je najmanji broj ispitanika 31 tj. 5% izjasnio da se jako ne slaže sa ovim stavom.

13. Prisutnost medvjeda može imati opšti pozitivan učinak na lokalnu ekonomiju.

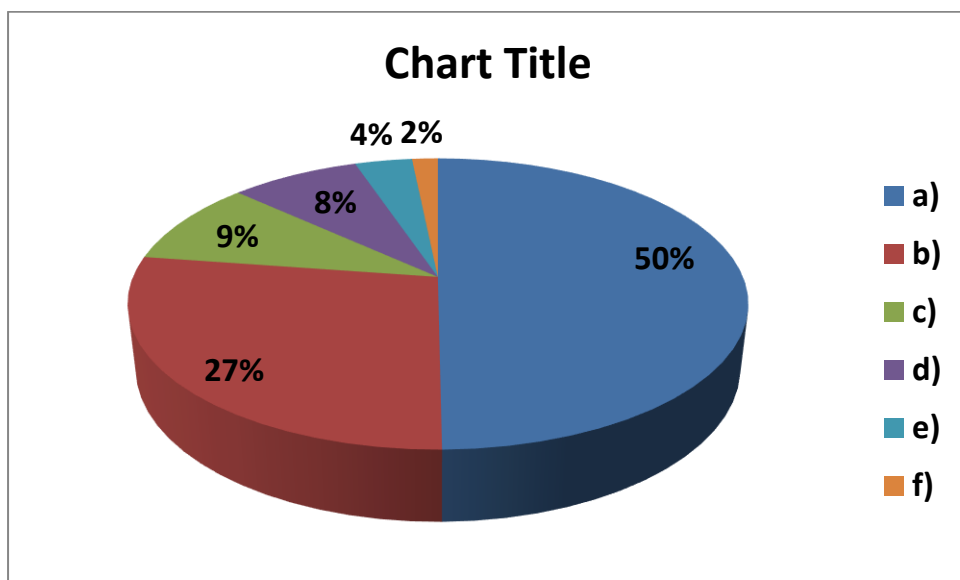
- a) Jako se ne slažem. **26**
- b) Ne slažem se. **51**
- c) Neutralan sam/Ne zam. **88**
- d) Slažem se. **256**
- e) Jako se slažem. **128**
- f) Bez odgovora. **11**

Najveći dio ispitanika, njih 256 tj. 46 % se slaže sa ovim stavom, dok se njih 26 tj. 4% jako ne slaže sa istim.

14. Jeo/Jela bih meso medvjeda bez etičkih problema.

- a) Jako se ne slažem. **279**
- b) Ne slažem se. **154**
- c) Neutralan sam/Ne zam. **53**
- d) Slažem se. **45**
- e) Jako se slažem. **20**
- f) Bez odgovora. **9**

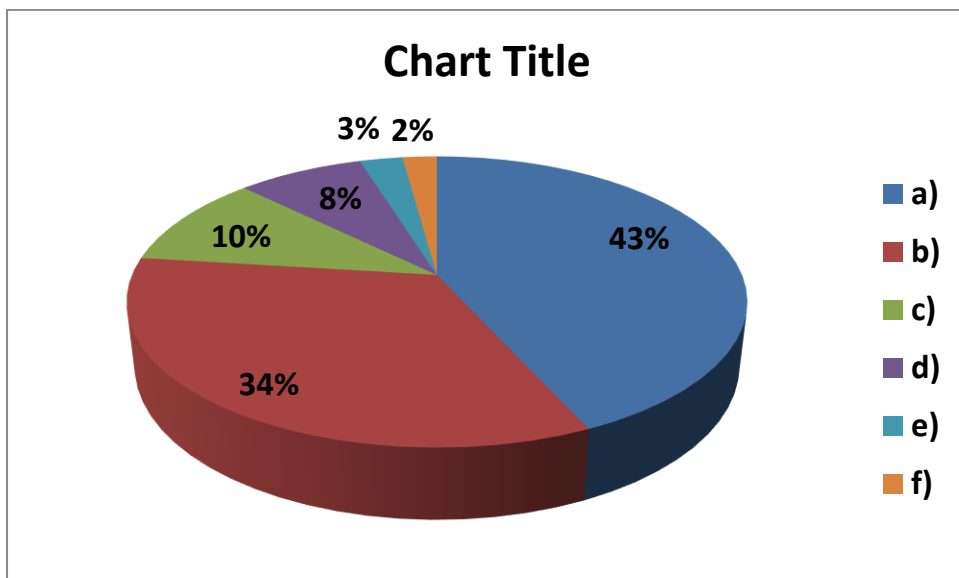

Najveći dio ispitanika, njih 279 tj. 50 % se jako ne slaže sa ovim stavom, dok se najmanji broj ispitanika njih 20 tj. 4% jako slaže sa istim, tj. jeli bi meso od medveda.

15. Nezakonito ubijanje medvjeda je opravdano ako upravljanje ne rješava probleme.

- a) Jako se ne slažem. **242**
- b) Ne slažem se. **189**
- c) Neutralan sam/Ne zam. **58**
- d) Slažem se. **44**
- e) Jako se slažem. **15**
- f) Bez odgovora. **12**

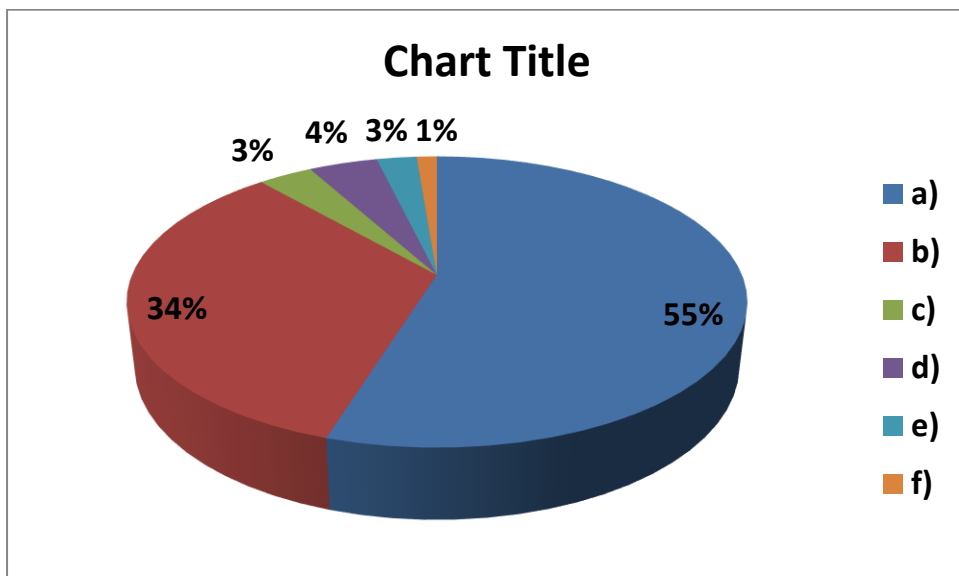

Sa ovim stavom se jako ne slaže najveći broj ispitanika 242 ili 43%, dok se najmanji broj ispitanika njih 15 tj.3% izjasnilo da se jako slaže sa ovim stavom.

16. Prihvatljivo je da lovac ubije nezakonito medvjeda za trofej.

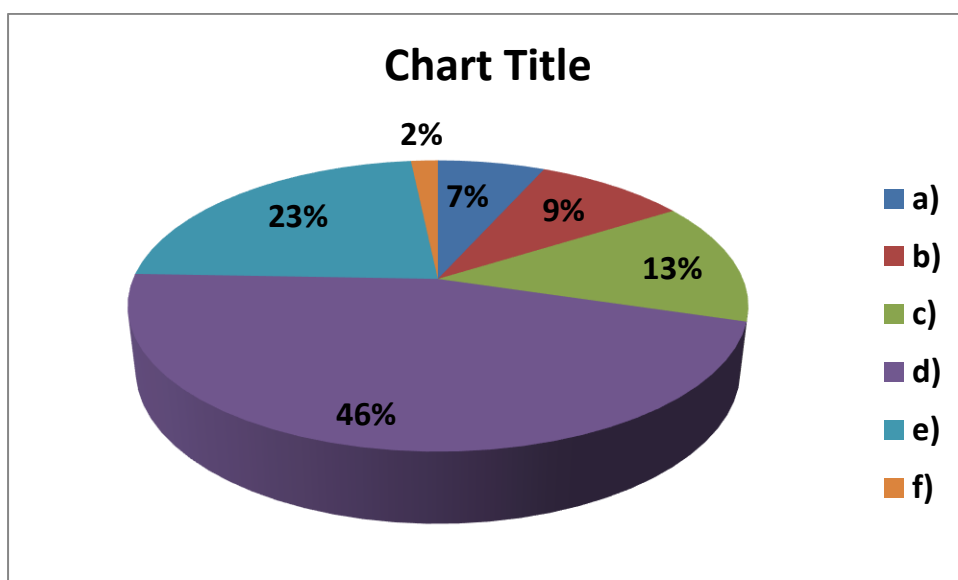
- a) Jako se ne slažem. **307**
- b) Ne slažem se. **189**
- c) Neutralan sam/Ne zam. **19**
- d) Slažem se. **24**
- e) Jako se slažem. **14**
- f) Bez odgovora. **7**

Najveći dio ispitanika, njih 307 tj. 55 % se jako ne slaže sa ovim stavom, dok se najmanji broj ispitanika njih 14 tj. 3% isjasnilo da se jako slaže sa ovim stavom.

17. Prihvatio/Prihvatila bih da u Crnoj Gori bude više medvjeda.

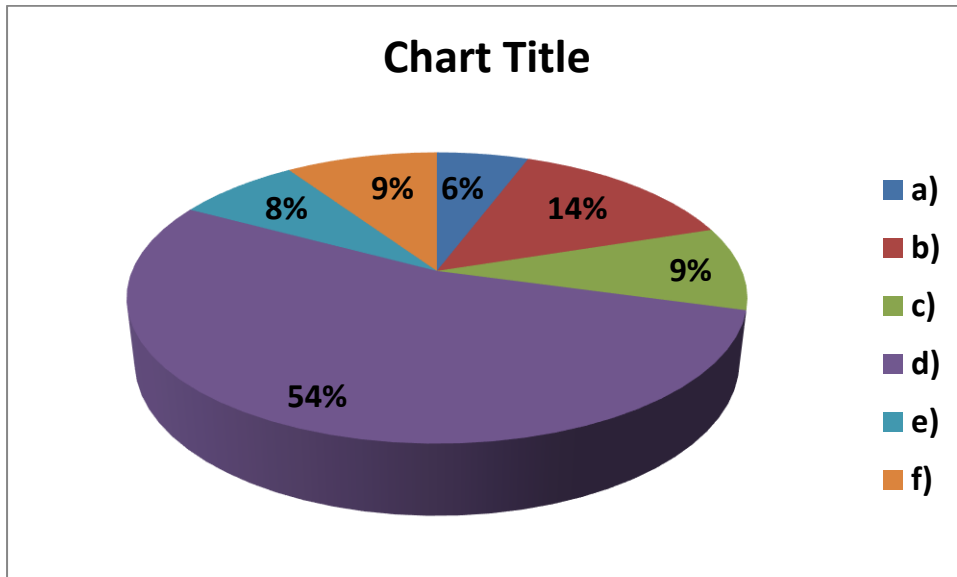
- a) Jako se ne slažem. **32**
- b) Ne slažem se. **45**
- c) Neutralan sam/Ne zam. **65**
- d) Slažem se. **220**
- e) Jako se slažem. **109**
- f) Bez odgovora. **8**

Najveći dio ispitanika, njih 220 tj. 46 % se slaže sa ovim stavom, dok se najmanji broj ispitanika njih 32 tj. 7 % jako ne slaže sa ovim stavom, tačnije ne bi prihvatio da u Crnoj Gori živi više medvjeda.

18. Koliko je vjerovatno da medvjed napadne čovjeka

- a) Vrlo je vjerovatno. **32**
- b) Povremeno. **80**
- c) Nemam mišljenje. **52**
- d) Samo kad je izazavan. **300**
- e) Nije uopšte vjerovatno. **43**
- f) Bez odgovora. **53**

Najveći dio ispitanika, njih 300 tj. 54 % je odgovorilo da je vjerovatno da medvjed napadne čovjeka **samo kada je izazvan**, najmanji broj ispitanika njih 32 ili 6 % se izjasnilo da je **vrlo vjerovatno** da medvjed napadne čovjeka, dok određeni broj ispitanika njih ukupno 43 tj. 8 % smatra da **nije uopšte vjerovatno** da medvjed napadne čovjeka.

2. GRUPA PITANJA

Poznato je da medvjedi povremeno dolaze u konflikt s ljudima. Koliko bi za Vas bile problematične sljedeće situacije?

Za grupu pitanja od 19 do 27, odgovori su mogli biti sljedeći:

1 - Jako problematično

2- Donekle problematično

3 – Nemam mišljenje

4 - Nije problematično

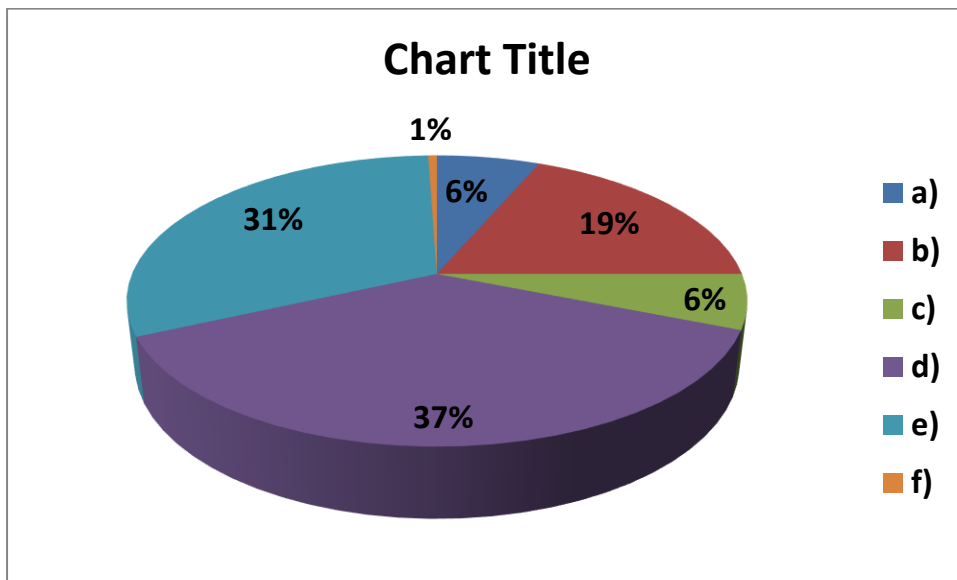
5 – Sviđa mi se

19. Znati da medvjeda ima u mom kraju.

a) Jako problematično. **36**

b) Donekle problematično. **104**

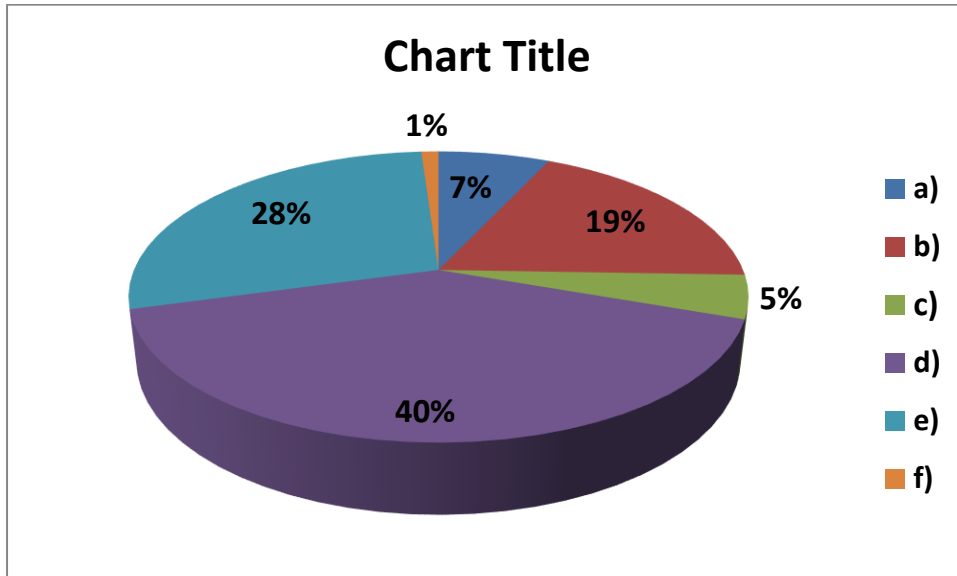
- c) Nemam mišljenje. **34**
- d) Nije problematično. **208**
- e) Sviđa mi se. **175**
- f) Bez odgovora. **3**

Najveći dio ispitanika, 208 tj. 37 %, ne smatra problematičnim ukoliko medvjeda ima u njegovom kraju, 36 ispitanika tj. 6 % to smatra jako problematičnim, dok najmanji broj ispitanika njih 34 tj. 6% nije imao mišljenje na ovo pitanje.

20. Vidjeti znakove prisutnosti medvjeda (otiske šapa, izmet...) u obližnjoj šumi.

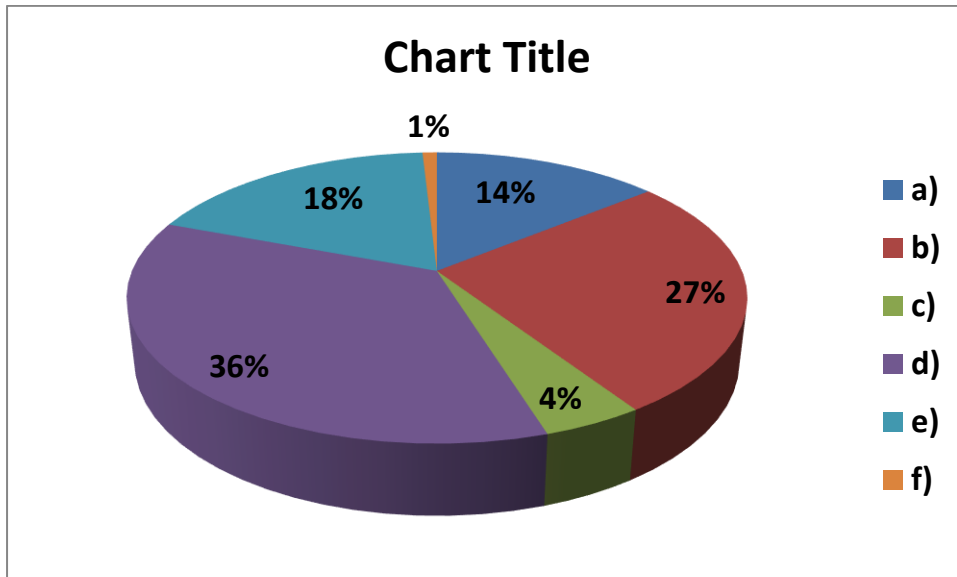
- a) Jako problematično. **39**
- b) Donekle problematično. **104**
- c) Nemam mišljenje. **27**
- d) Nije problematično. **226**
- e) Sviđa mi se. **158**
- f) Bez odgovora. **6**

Najveći dio ispitanika, njih 226 tj. 40% smatra da nije problematična ta činjenica, dok njih 39 tj. 7 % to smatra jako problematičnim, a najmanji broj ispitanika njih 27 tj. 5% nema mišljenje za ovo pitanje..

21. Vidjeti znakove prisutnosti medvjeda (otiske šapa, izmet...) u Vašem naselju.

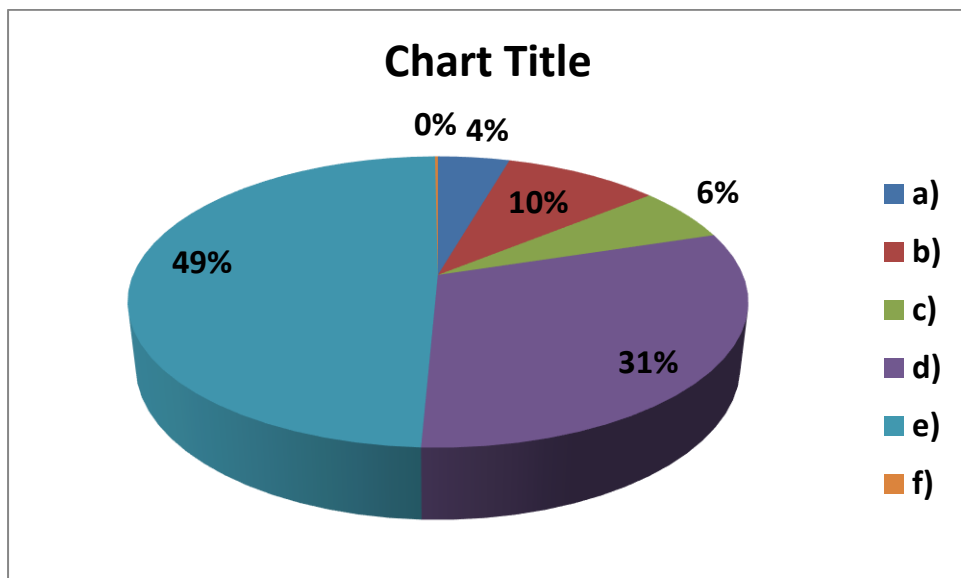
- a) Jako problematično. **79**
- b) Donekle problematično. **149**
- c) Nemam mišljenje. **25**
- d) Nije problematično. **199**
- e) Sviđa mi se. **103**
- f) Bez odgovora. **5**

Od ukupnog broja ispitanika za ovo pitanje najveći broj njih 199 tj. 36% je izjavilo da im nije problematično vidjeti znakove prisutnosti medvjeda (otiske šapa, izmet...) u svom naselju, njih 79 tj. 14 % ovo smatra jako problematičnim, dok najmanji broj ispitanika njih 25 tj. 4% nije imalo mišljenje na ovo pitanje.

22. Vidjeti medvjeda iz auta.

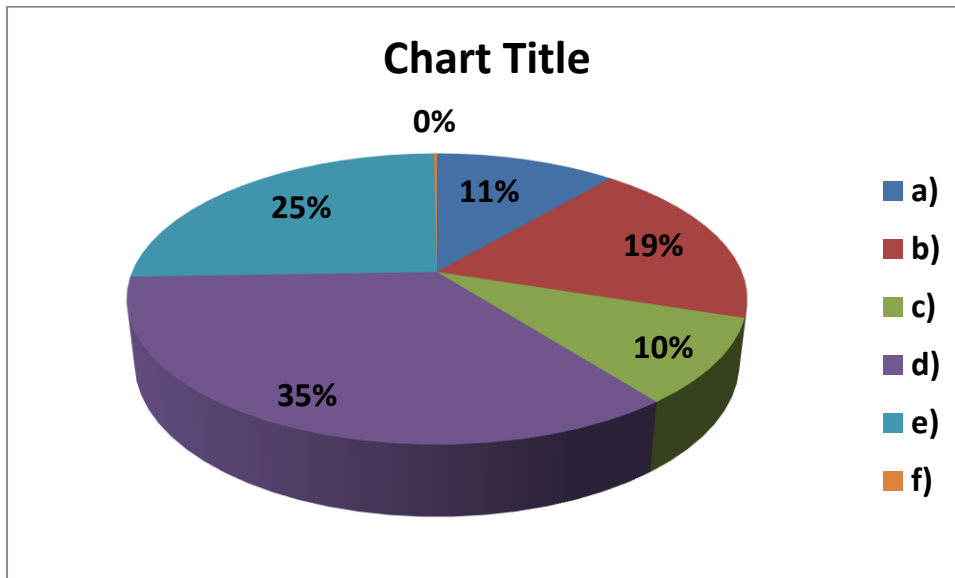
- a) Jako problematično. **25**
- b) Donekle problematično. **54**
- c) Nemam mišljenje. **34**
- d) Nije problematično. **171**
- e) Sviđa mi se. **275**
- f) Bez odgovora. **1**

Najveći broj ispitanika, njih 275 tj. 49% je odgovorilo da bi im se sviđjelo da vidi medvjeda iz auta, dok je najmanji broj ispitanika njih 25 tj. 4 % odgovorilo da to smatra jako problematičnim.

23. Susresti medvjeda u šumi dok bježi od Vas.

- a) Jako problematično. **63**
- b) Donekle problematično. **105**
- c) Nemam mišljenje. **53**
- d) Nije problematično. **196**
- e) Sviđa mi se. **142**
- f) Bez odgovora. **1**

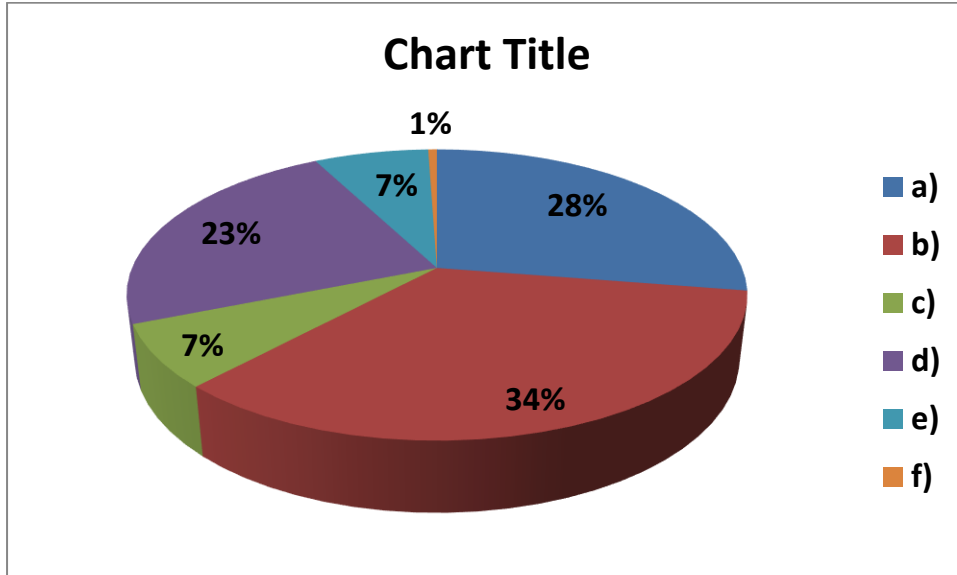

Najviše ispitanika, njih 196 tj. 35 % je odgovorilo da nije problematično susresti medvjeda u šumi , dok 63 ispitanika tj. 11 % ovo smatra jako problematičnim, dok najmanji broj ispitanika njih 53 tj. 10% nema mišljenje na ovo pitanje.

24. Susresti medvjeda blizu Vaše kuće.

- a) Jako problematično. **154**
- b) Donekle problematično. **139**
- c) Nemam mišljenje. **39**
- d) Nije problematično. **131**
- e) Sviđa mi se. **40**
- f) Bez odgovora. **3**

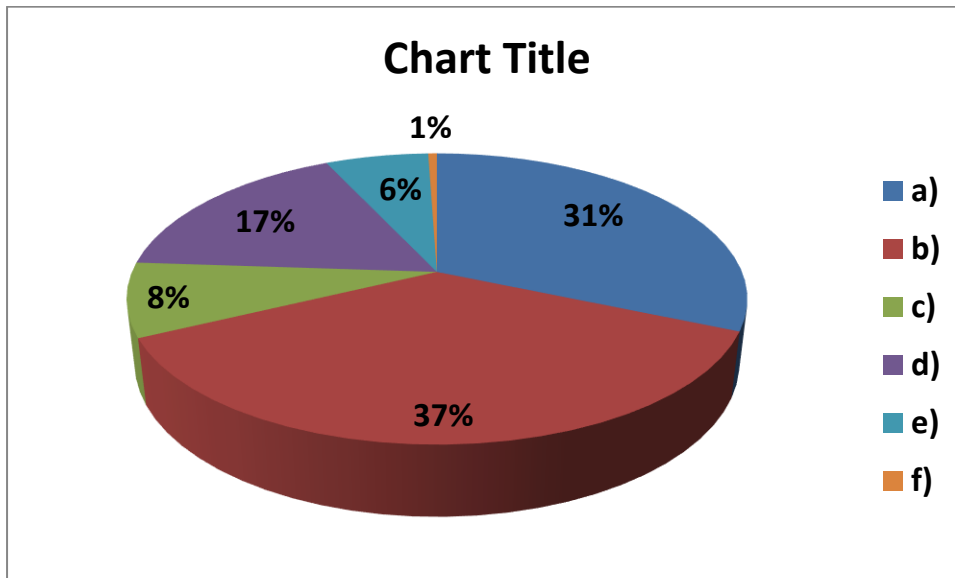

Najviše anketiranih, njih 154 tj 28 %, smatra jako problematičnim činjenicu da sretne medvjeda blizu svoje kuće, dok je 40 ispitanika tj. 7 % odgovorilo da im se sviđa ova činjenica, a najmanji broj anketiranih njih 39 tj. 7% nema mišljenje na ovo pitanje.

25. Iskusiti da se medvjed hrani u Vašem vrtu ili voćnjaku.

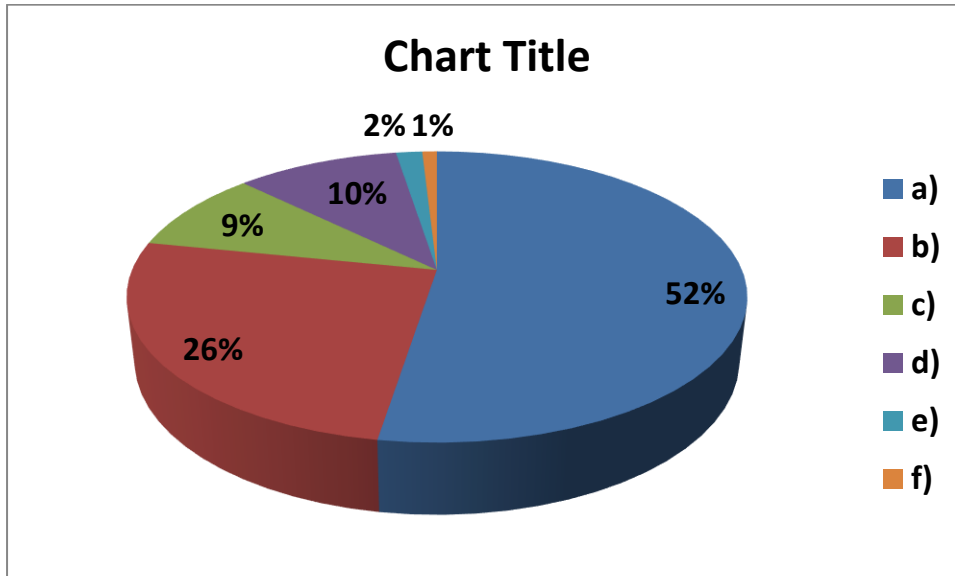
- a) Jako problematično. **176**
- b) Donekle problematično. **204**
- c) Nemam mišljenje. **46**
- d) Nije problematično. **95**
- e) Sviđa mi se. **36**
- f) Bez odgovora. **3**

Najveći broj ispitanika, njih 204 tj. 37 % smatra donekle problematičnim činjenicu da sretne medvjeda da se hrani u njihovom vrtu ili voćnjaku , dok bi se to sviđjelo najmanjem broju 36 tj. 6% ispitanika.

26. Iskusiti da se medvjed hrani Vašim košnicama.

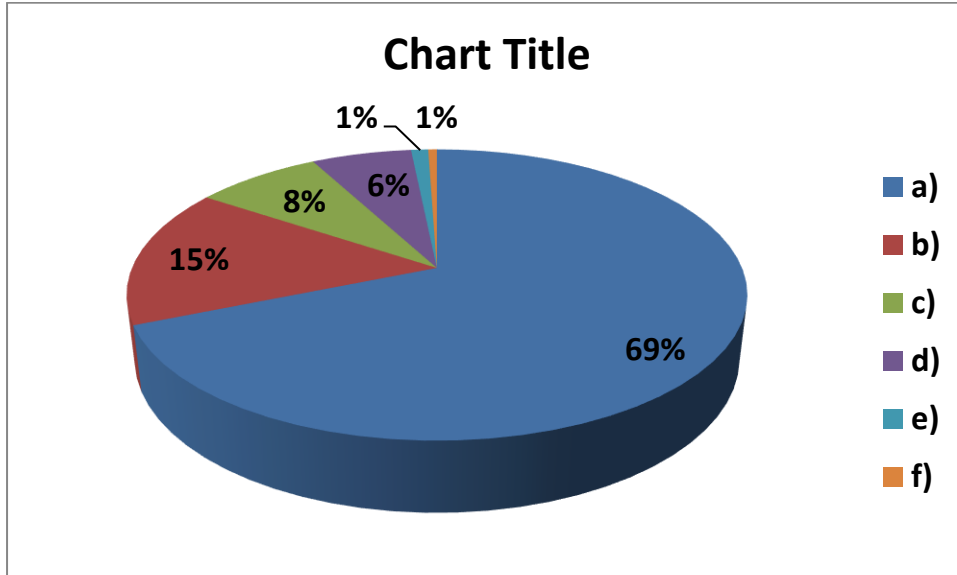
- a) Jako problematično. **289**
- b) Donekle problematično. **141**
- c) Nemam mišljenje. **50**
- d) Nije problematično. **56**
- e) Sviđa mi se. **9**
- f) Bez odgovora. **5**

Najveći broj anketiranih njih 289 tj. 52%, smatra jako problematičnim činjenicu da iskusi da se medvjed hrani na njihovim košnicama, dok se najmanji broj njih 9 tj. 2% izjasnio da im se sviđa ova konstatacija.

27. Iskusiti da medvjed napada i jede vaše domaće životinje.

- a) Jako problematično. **386**
- b) Donekle problematično. **87**
- c) Nemam mišljenje. **44**
- d) Nije problematično. **35**
- e) Sviđa mi se. **6**
- f) Bez odgovora. **3**

Najveći procenat ispitanika njih 386 tj. 69 %, smatra jako problematičnom činjenicu da medvjed napada i jede njihove domaće životinje, dok se 6 ispitanika tj. 1% izjasnio da bi mu se to svidjelo.

3. GRUPA PITANJA

Koliko su sljedeće mjere učinkovite u sprječavanju naših sukoba sa medvjedima? Odaberi jedan odgovor koji najbolje opisuje osjećaje i mišljenje.

Za grupu pitanja od 28 do 36, odgovori su mogli biti sljedeći:

1 - To je kontraproduktivno

2- Nema nikakvog učinka

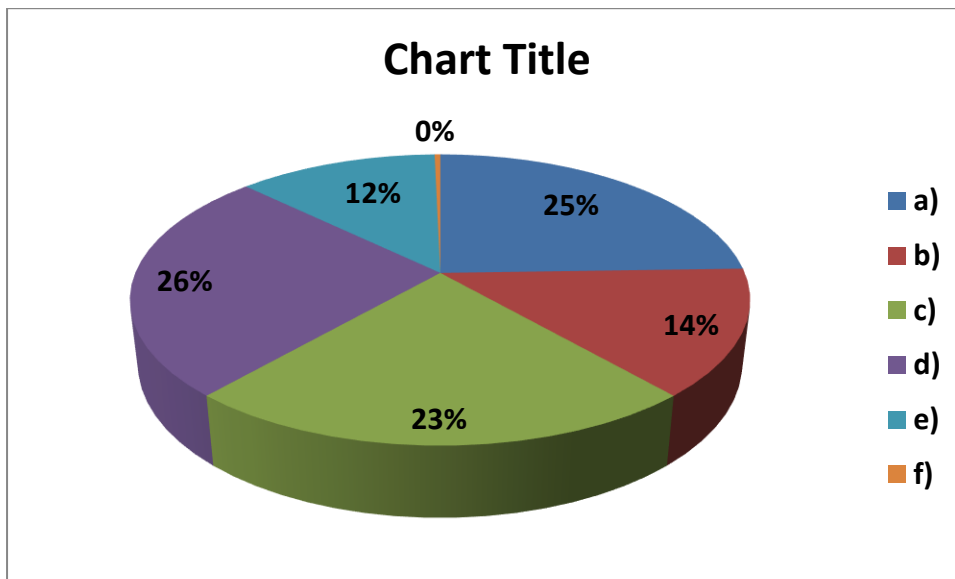
3 – Nemam mišljenje

4 – Donekle djelotvorno

5 – Veoma djelotvorno

28. Davanje hrane bogate bjelančevinama (lešine životinja) medvjedima.

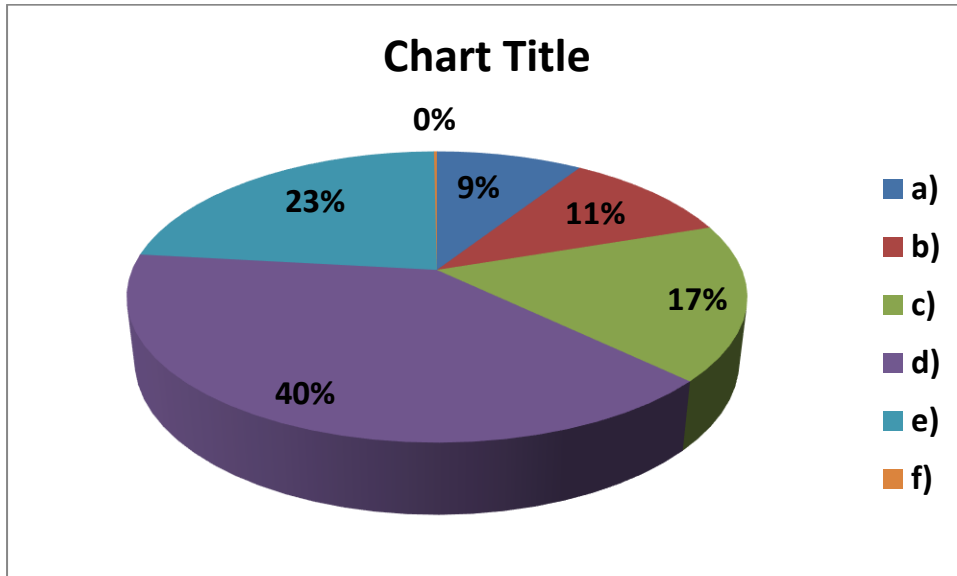
- a) To je kontraproduktivno. **138**
- b) Nema nikakvog učinka. **79**
- c) Nemam mišljenje. **129**
- d) Donekle djelotvorno. **145**
- e) Veoma djelotvorno. **70**
- f) Bez odgovora. **2**

Najveći broj ispitanika njih 145 tj. 26 % smatra da je u sprječavanju sukoba sa medvjedima donekle djelotvorno davanje hrane bogate bjelančevinama (lešine životinja) medvjedima, dok 138 ispitanika tj. 25 % ovo smatra kontraproduktivnim, anajmanji broj ispitanika, njih 70 tj. 12% se izjasnio da je to veoma djelotvorno.

29. Davanje kukuruza i druge biljne hrane medvjedima u šumi.

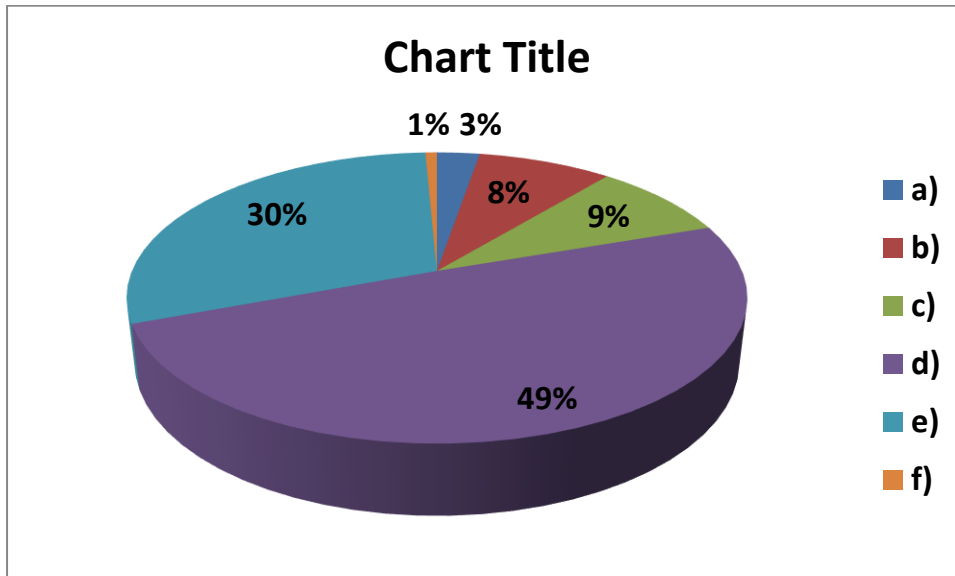
- a) To je kontraproduktivno. **51**
- b) Nema nikakvog učinka. **60**
- c) Nemam mišljenje. **97**
- d) Donekle djelotvorno. **222**
- e) Veoma djelotvorno. **129**
- f) Bez odgovora. **1**

Najveći broj ispitanika njih 222 tj. 40 % smatra da je u sprječavanju sukoba sa medvjedima donekle djelotvorno davanje kukuruza i druge biljne hrane medvjedima u šumi, dok najmanji broj ispitanika, njih 51 tj. 9% to smatra kontraproduktivnim.

30. Korišćenje pasa čuvara za zaštitu stada na pašnjacima.

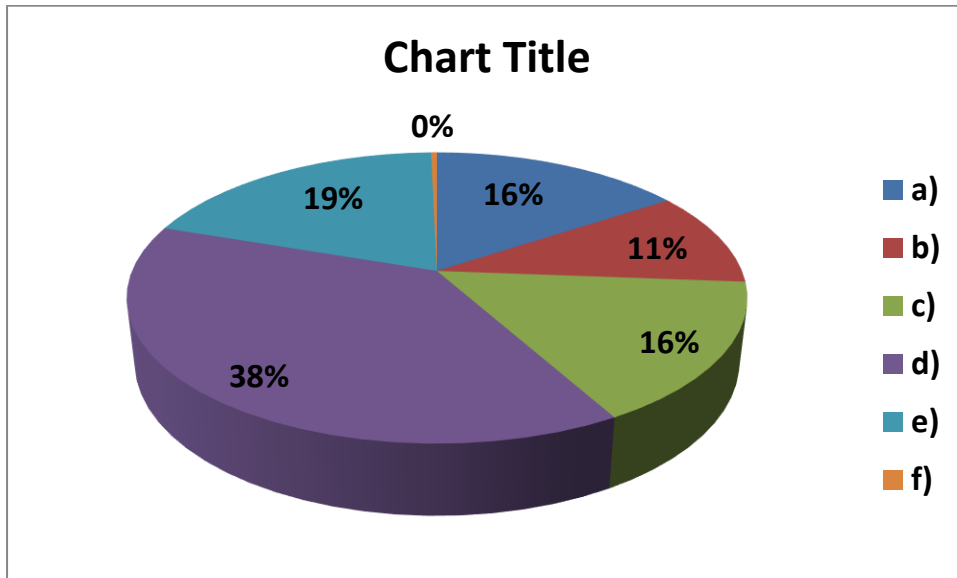
- a) To je kontraproduktivno. **15**
- b) Nema nikakvog učinka. **47**
- c) Nemam mišljenje. **49**
- d) Donekle djelotvorno. **279**
- e) Veoma djelotvorno. **169**
- f) Bez odgovora. **4**

Najveći broj ispitanika njih 279 tj 49% smatra da je korišćenje pasa čuvara za zaštitu stada na pašnjacima donekle djelotvorno , dok se najmanji broj ispitanika njih 15 tj. 3 % izjasnilo da je to kontraproduktivno.

31. Korišćenje električne ograde za zaštitu.

- a) To je kontraproduktivno. **88**
- b) Nema nikakvog učinka. **59**
- c) Nemam mišljenje. **88**
- d) Donekle djelotvorno. **215**
- e) Veoma djelotvorno. **109**
- f) Bez odgovora. **2**

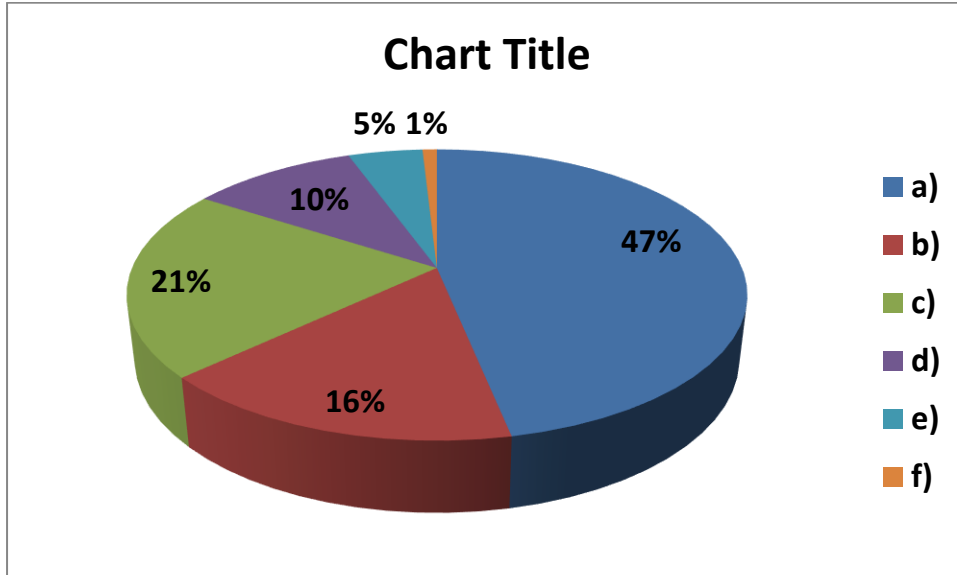

Najveći broj ispitanika njih 215 tj 38% smatra da je korišćenje električne ograde za zaštitu donekle djelotvorno , dok se najmanji broj ispitanika njih 59 tj. 11 % izjasnilo da je to kontraproduktivno.

32. Redovni odstrel medvjeda (kvota).

- a) To je kontraproduktivno. **262**
- b) Nema nikakvog učinka. **91**
- c) Nemam mišljenje. **118**
- d) Donekle djelotvorno. **58**
- e) Veoma djelotvorno. **26**
- f) Bez odgovora. **5**

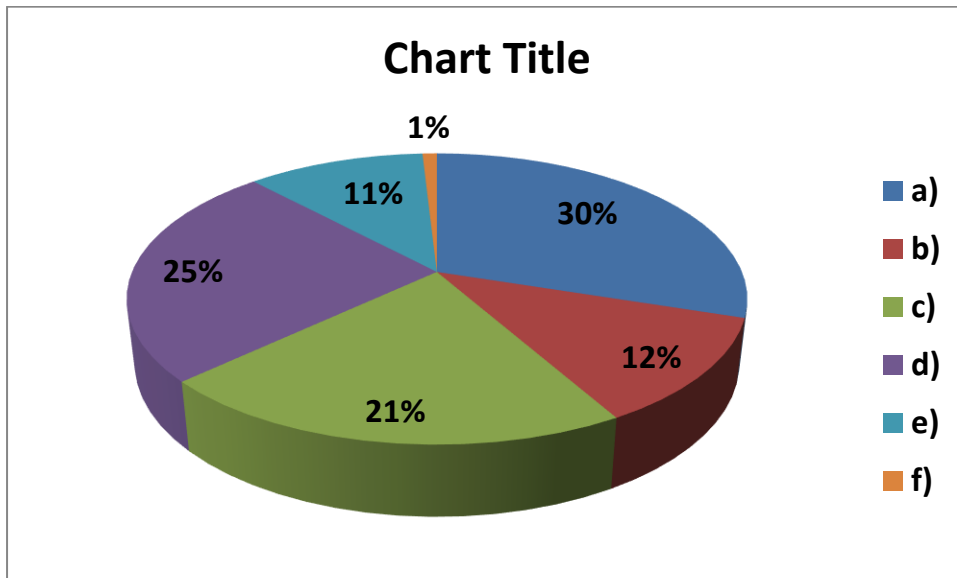

Najveći procenat ispitanika njih 262 tj. 47%, smatra da je redovni odstrijel medvjeda kontraproduktivan u sprečavanju sukoba između medvjeda i čovjeka, dok najmanji broj ispitanika, njih 26 tj. 5% to smatra veoma djelotvornim.

33.Uklanjanje problematičnih medvjeda.

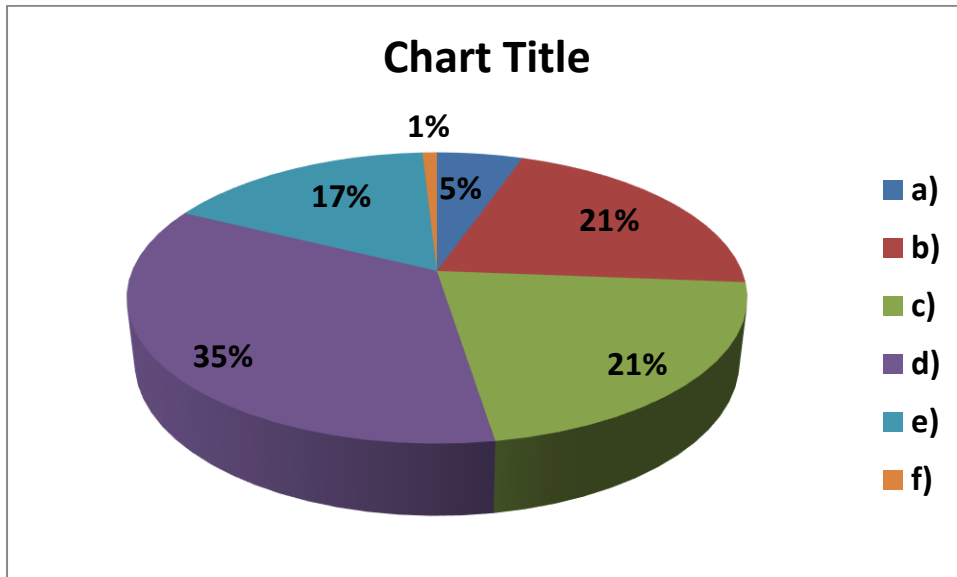
- a) To je kontraproduktivno. **168**
- b) Nema nikakvog učinka. **66**
- c) Nemam mišljenje. **119**
- d) Donekle djelotvorno. **140**
- e) Veoma djelotvorno. **62**
- f) Bez odgovora. **5**

Najveći broj anketiranih, njih 168 tj. 30%, smatra da je uklanjanje problematičnih medvjeda kontraproduktivno, dok najmanji broj ispitanika njih 62 tj. 11% smatra ovo veoma djelotvornim.

34. Korišćenje kanti za smeće i upravljanje otpadom na način da bude nedostupan medvjedu.

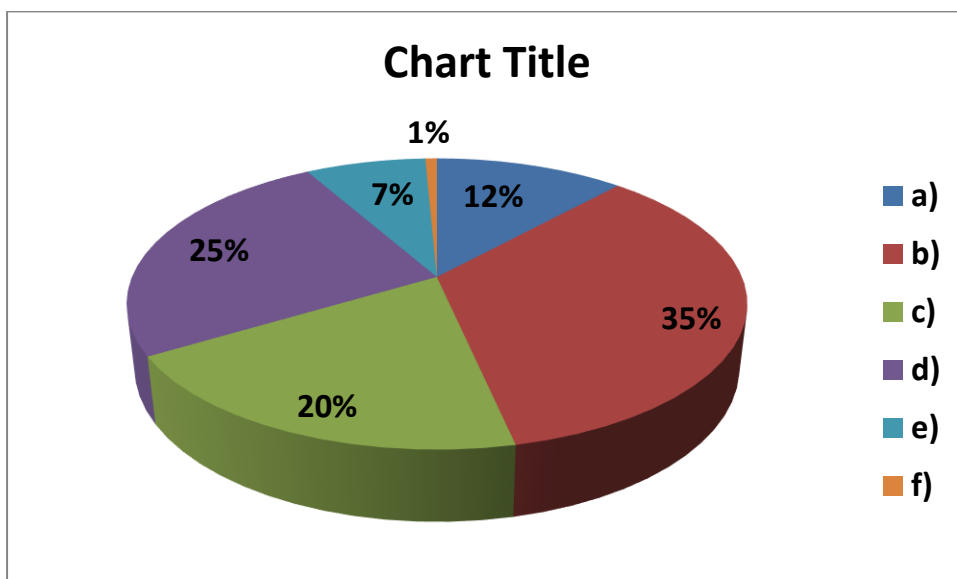
- a) To je kontraproduktivno. **30**
- b) Nema nikakvog učinka. **117**
- c) Nemam mišljenje. **119**
- d) Donekle djelotvorno. **195**
- e) Veoma djelotvorno. **94**
- f) Bez odgovora. **5**

Najveći dio anketiranih, njih 195 tj. 35%, smatra da bi ovo bilo donekle djelotvorno, dok je najmanji broj ispitanika njih 30 tj. 5% odgovorio da bi ovo bilo kontraproduktivno.

35. Uklanjanje grmlja i drveća oko naselja.

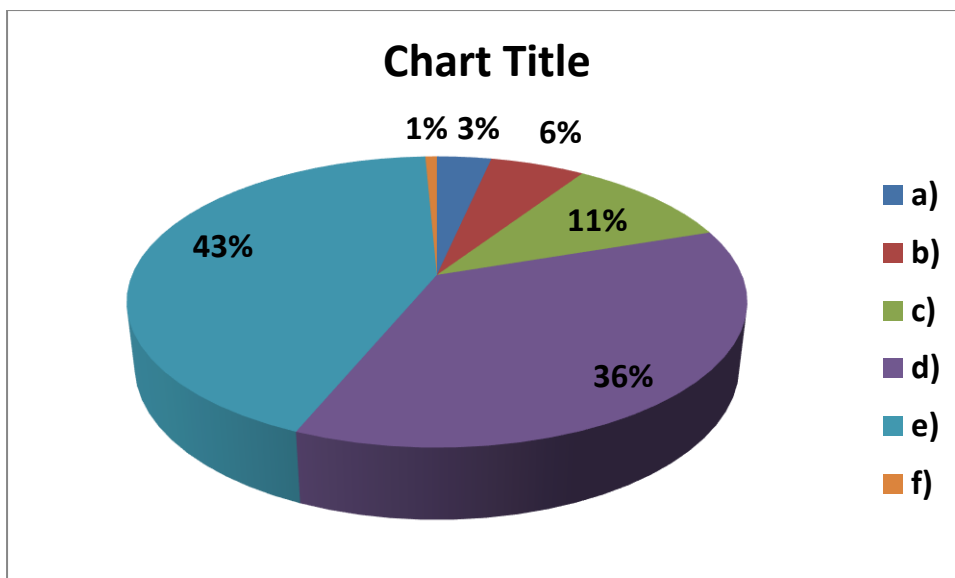
- a) To je kontraproduktivno. **66**
- b) Nema nikakvog učinka. **195**
- c) Nemam mišljenje. **111**
- d) Donekle djelotvorno. **142**
- e) Veoma djelotvorno. **42**
- f) Bez odgovora. **4**

Najveći dio ispitanika njih 195 tj. 35%, smatra da ovo nema nikakvog učinka dok je najmanji broj ispitanika njih 42 tj. 7% smatra da bi ovo bilo veoma djelotvorno.

36. Širenjem svijesti o sigurnom ponašanju u području medvjeda.

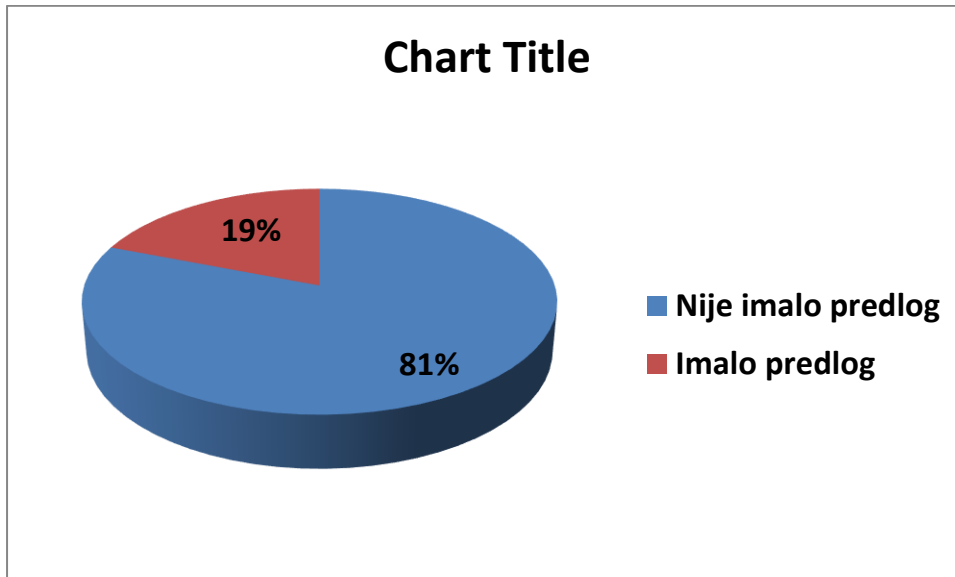
- a) To je kontraproduktivno. **19**
- b) Nema nikakvog učinka. **33**
- c) Nemam mišljenje. **59**
- d) Donekle djelotvorno. **204**
- e) Veoma djelotvorno. **241**
- f) Bez odgovora. **4**

Najveći dio ispitanika njih 241 tj. 43%, smatra da je **širenje svijesti o sigurnom ponašanju u području medvjeda veoma djelotvorno**, dok najmanji broj ispitanika njih 19 tj. 3% smatra da bi ovo bilo kontraproduktivno.

37. Koje druge mjere smatrate da bi bile djelotvorne u rješavanju problema sa medvjedima?

Od svih ispitanika, njih 107 odnosno 19% je imalo neki predlog, dok njih 453 tj 81 % nije imalo nikakav predlog.

Predlozi:

1. Održati radionice i edukovati stanovništvo o životu i ishrani medvjeda.
2. Upoznati stanovništvo sa pravilnom prihranom i pravilnim odlaganjem otpada.
3. Redovno prihranjivati i to samo biljnom hranom.
4. Prihranjivati medvjeda u šumi, daleko od naseljenih mjesta.
5. Ne bacati meso i leševe životinja po šumi.
6. Hraniti ih na određenim mjestima koja su planirana baš za njih, a da nijesu blizu naseljenom mjestu.
7. Hraniti ih na određenom mjestu u šumi, van domašaja naselja.
8. Edukacija stanovništva posebno o odlaganju otpada životinjskog porijekla.
9. Voditi računa o odlaganju otpada životinjskog porijekla, van domašaja medvjeda.
10. Dodatna edukacija lokalnog stanovništva o značaju odnosno ulozi medvjeda.
11. Više raditi na edukaciji i valorizaciji medvjeda u Crnoj Gori putem medija, ali i edukativnih radionica.
12. Ograda je najsigurniji pristup rješavanju problema. Važno je da ograda bude čvrsta i otporna.
13. Postaviti kante za smeće otporne na medvjede i umjetna sredstva za odvracanje.
14. Ne diraj i ne zalazi u njegova staništa.
15. Kontrolisan odstrel medvjeda koji prave probleme. Preventivna zaštita pčelinjaka, voćnjaka...
16. Ne dirati njihova staništa.
17. Ne bacati biljni otpad oko kuće, već ga odložiti u šumi.
18. Poštovati zakon.
19. Sačuvati prirodna staništa medvjeda od bespravne sječe šuma, namjerno izazvanih požara itd.
Podići svijest naroda, pogotovo lovaca i lovočuvara.
20. Što više kontrole u lovištima.
21. Rigoroznije mjere.
22. Da se odrede stručna lica - rendžeri, koji bi imali uvid u populaciju medvjeda i vršili odstrel medvjeda koji uništavaju pčelinjake i stočni fond.

23. Ne miješati se u njihov život.
24. Ne treba ih previše štiti jer mogu biti opasni po ljude.
25. Treba proširiti svijest populacije o važnosti prisustva medvjeda i drugih životinja.
26. Zaštititi i obezbijediti naseljena mjesta.
27. Upoznati stanovništvo sa njihovom vrstom.
28. Osloboditi mjesto za njihov boravak.
29. Obezbijediti njihovu zaštitu.
30. Štititi narod, a ne medvjede.
31. Redukcija populacije.
32. Obavezno zaštititi crnog medu, jer on je simbol Crne Gore.
33. Trenutno nemamo problem sa njima, već ih je premalo.
34. Zabraniti krčenje šuma, jer im se uništava stanište.
35. Pustiti ih da žive sa prirodom, sa manje čovjekovog uticaja na njihov život.
36. Više kontrole prema krivolovcima.
37. Treba zaštititi medvjeda u Crnoj Gori, pojačati kontrole u lovištima i kontrole lovačkih društava.
38. Sve zavisi kakvi su problemi. Medvjed je, po mom mišljenju, bezopasna životinja ukoliko se ne osjeti ugroženim. Moguće ga je otjerati pomoću pasa, svjetlosti i nekih znakova (lupnjava, petarde i dr.).
39. Tačno se zna šta treba raditi. Lovci sa krupnim kerovima kao što su alpinci, trobojci, doga i dr. treba da ga gone. Medvjedi se jako boje pasa i udaljavaju se od naseljenih mjesta.
40. Nije potrebno jer imamo malo problema od strane medvjeda.
41. Nema problema sa medvjedima nego sa ljudima.
42. Sve su navedene.
43. Obavijestiti građane o vrsti medvjeda koja je prisutna u regionu.
44. Kontakti stručnom službom lovačkog udruženja
45. Rastjerivači (zvukovi koji odbijaju medvjeda)
46. Organizacija za kontrolu šteta nastalih uticajem medveda kako bi štitili i medvede i poljoprivrednike
47. Table upozorenja da ima medveda u blizini
48. Jačanje svijesti o jačanju očuvanja medvjeda u Crnoj Gori
49. Kontaktirati stručne službe lovačkih udruženja
50. Svaki poljoprivrednik da ogradi svoje dvorište
51. Ne bacati smeće u blizini svog imanja jer bi to privuklo medvjede
52. Organizacija striktno za zaštitu medvjeda
53. Potpuna zabrana lova na period od 10 godina
54. Kontrola na lovištu mora biti redovnija i rigoroznija i da Ministarstvo povede više računa o divljači
55. Sprej za medvede
56. Zabrana lova
57. Svjetlosni i zvučni efekti
58. Zaštititi područja u vrijeme sezone parenja
59. Da institucije koje vode brigu ove populacije preuzmu odgovornost u zimskom periodu za boljom zaštitom i povećanom prihranom medveda
60. Zaštita staništa sasvim dovoljna mjera
61. Sprečavanje odstrijela medvjeda u cilju sticanja trofeja, veća briga institucija o ishrani medvjeda

62. Postavljanje hranilišta u zimskim mjesecima radi prihrane medvjeda u njihovim prirodnim staništima dalje od naseljenih mjesta .
63. Veća kontrola krivolova
64. Čipovati što veći broj medvjeda.
65. Ograditi lovišta.
66. Kontrolisanje lova mora da bude mnogo veće, odnosno, posvetiti više pažnje tome.
67. Pripitomiti ih.
68. Locirati i mapirati staništa medvjeda.
69. Nadležne institucije da rade po zakonu i propisima.
70. Omogućiti najveću moguću zaštitu od krivolova i prihranjivanje u zimskim uslovima.
71. Ne ulaziti u zone gdje žive medvjedi bez vodiča ili pripreme za to.
72. Isplaćivanje većih nadoknada od strane Ministarstva ili države stočarima pošto je zabranjen odstrel, a i finansijski nijesu u mogućnosti da isplaćuju štete.
73. Elektronske.
74. Efikasne su elektronske i mehaničke.
75. Elektronske.
76. Senzorske trube.
77. Poboljšan i pojednostavljen sistem nadokande šteta. Subvencije poljoprivrednicima za nabavku sistema zaštite.
78. Štetu obavezno nadoknaditi vlasnicima od strane države.
79. Poštovati nauku i zakone koji regulišu ovo pitanje.
80. Neophodno je odstreljivati medvjede, koje stručna komisija utvrdi, radi redukcije populacije.
81. Medvjed živi na svojoj teritoriji, tako da ima isto, ako ne veće pravo od nas!
82. Povećanje broja krupne i sitne stoke koja bi odlaskom u šumu medvjede udaljila od sela, gdje su im i ranije bila staništa.
83. Ne znam.
84. Nadoknada štete od medvjeda, počinjene ruralnom stanovništvu.
85. Proređivanjem pojedinačnih primjeraka.
86. Da mi se meda ne pojavljuje blizu moje kuće.
87. Odstrel ili uspavlivanje.
88. Povremeni odstrel medvjeda kada počini štetu domaćinstvima.
89. Prijeki sud.
90. To su sitni i neznatni problemi. Uzgoj-zaštita i lov.
91. Dogovoriti se.
92. Trebalo bi neki novi zakon uvesti ako pravi štetu ljudima.
93. Međede treba zaštititi.
94. Pustiti da priroda donese sud. Ako može medvjed Milo opstati, zašto i oni ne bi?
95. Pokušajte regulisati medvjede u Vladi i njenom fondu stoke. Bili bi uspješni kao država. A, ovo u prirodi samo po sebi se reguliše.
96. Odstrijeliti određeni broj medvjeda u zavisnosti od problema.
97. Edukovanje i upoznavanje stanovništva o svim aspektima života medvjeda.
98. Dodatna edukacija stanovništva, koje se bavi poljoprivredom.
99. Poboljšati zakon o zaštiti i nadoknadi štete.

100. Sa medvjedom u našem kraju nema nikakvih problema.

101. Ostvariti njegovu trajnu zaštitu, a sve njegove štete po najkraćem postupku nadokanditi vlasnicima, kojima je napravio štetu.

102. Sa medvjedom u našim krajevima nema problema. 2x

103. Smatram da bi djelotvorne mjere u vezi medvjeda trebale biti ispraćene nadzorom čovjeka da ne bi dolazilo do opasnih djelatnosti po narod. Ali, to se u našoj državi Crnoj Gori malo teže dešava jer imaju isuviše svojih problema pa se ne bave životinjama, a možda bi više trebalo.

104. Osuđivanje.

105. Smatram da bi ljudi u Crnoj Gori trebalo da obrate pažnju da kontrolišu te medvjede sa nekim injekcijama da ne ugrožavaju narod, ali naša država o tome nimalo ne vodi računa i ne bavi se tim tako da nemam šta da kažem za Crnu Goru.

106. Zakon.

107. Osim na izolovanim pčelinjacima nikad nijesam čuo za problem sa medvjedom.

4. GRUPA PITANJA

Vjerovanja i znanja o medvjedima

38. Po Vašem mišljenju, koliko medvjeda živi u Crnoj Gori?

O broju medvjeda u Crnoj Gori izjasnila su se 440 ispitanika tj. 79%. Dok se njih 120 odnosno 21% nije izjasnilo za ovo pitanje. Prema njihovim odgovorima, prosjek populacije mrkog medvjeda u Crnoj Gori je **267,73** jedinki.

Napomena: U odgovorima "oko 40, 50" i sličnim uzimana je srednja vrijednost 45 ili "200-300", uziman je kao odgovor 250, u odgovorima par stotina uzimana je vrijednost od 200, par hiljada vrijednost 2.000, manje od 100 uzimana je vrijednost 90, oko 200 i oko 100 uzimna je vrijednost 200 i 100, pored toga u razmatranje je uzet i odgovor "30 u Pivi". **Takođe 36 ispitanika su odgovorila sledećim stavom (pojma nemam (2x), puno (1x), ne znam (20x), ima ih dovoljno (1x), malo nema ih mnogo (1x), ima ih bezbroj (1x), neodređen broj (1x), malo (1x), premalo (1x), ima ih mnogo (1x), puno (1x), dosta (2x), više nego bi trebalo (1x), veliki broj (2x).**

Svi odgovori ukupno

5-6

10 =3

10-15

15 =2

20 =7

20-30 =3

25

30 = 7

40=3

40-50 = 2

50= 31

50-60

50-80

50-100 = 3

60= 3

60-70

70=4

80

80-100

Manje od 100

100 =51

120 = 4

125

135

100-200

150= 21

150-200

170

180

200= 42

250 =3

200-300 = 4

270= 2

280 = 3

300 = 26

305

320= 2

333

350=8

300-400=6

358

370

400 = 13

300-500=3

430

450 = 5

400-500=2

500 = 21

550

500-600

557

576

578

600 = 9

624

650 = 3

650-700

700 = 6

750 = 3

700-800

780

800 = 6

800-1000

1.000 = 8

1,444

1.500 = 4

1552

2.000 = 5

2358

3.000 = 3

4000

20000

Pojma nemam = 2

Puno

Ne znam = 19

Ima ih dovoljno.

Malo nema ih mnogo

Nekoliko stotina.

Nekoliko hiljada.

Ima ih bezbroj.

Ne znam tačno.

Neodređen broj. (2x)

Manje od sto.

Par stotina.

Malo.

Do dvjesto.

Oko sto.

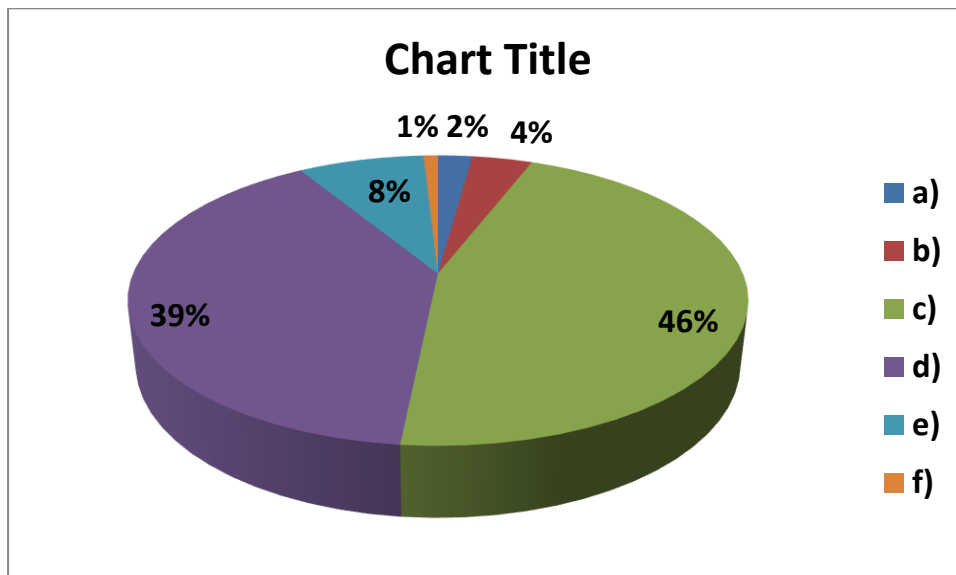
Premalo.

Ima ih mnogo.

Puno.
Dosta. (2x)
Više nego bi trebalo
Veliki broj. (2x)
30 u Pivi

39. Medvjedi u Crnoj Gori jedu:

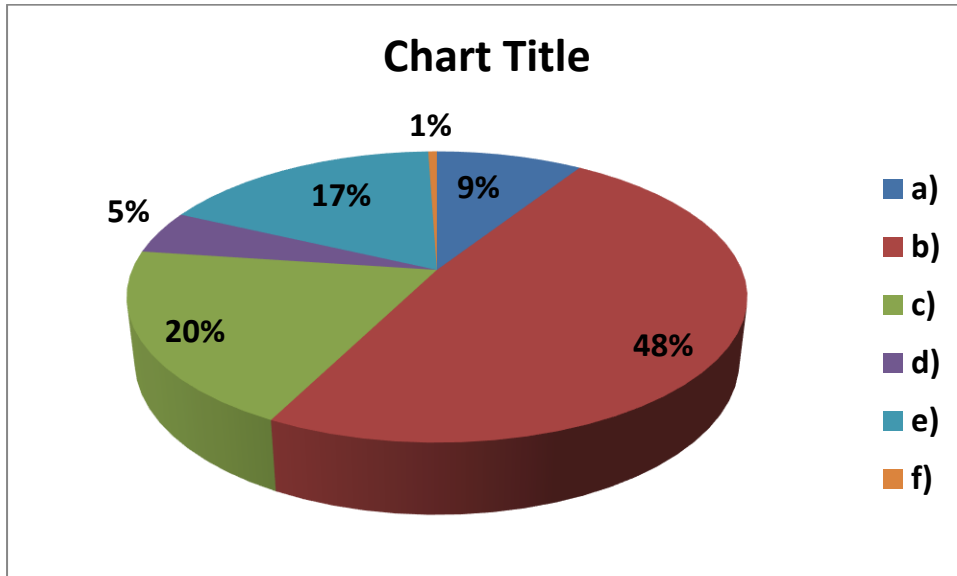
- a) Isključivo hranu životinjskog porijekla. **12**
- b) Uglavnom hranu životinjskog porijekla. **21**
- c) Uglavnom hranu biljnog porijekla. **256**
- d) Podjednako hranu životinjskog i biljnog porijekla. **222**
- e) Ne znam. **44**
- f) Bez odgovora. **5**

Najveći broj ispitanika njih 256 tj. 46% smatra da medvjedi jedu uglavnom hranu biljnog porijekla, a najmanji broj ispitanika njih 12 tj. 2% smatra da medvjedi isključivo jedu hranu životinjskog porijekla.

40. Koliko je najčešće medvjeda u leglu?

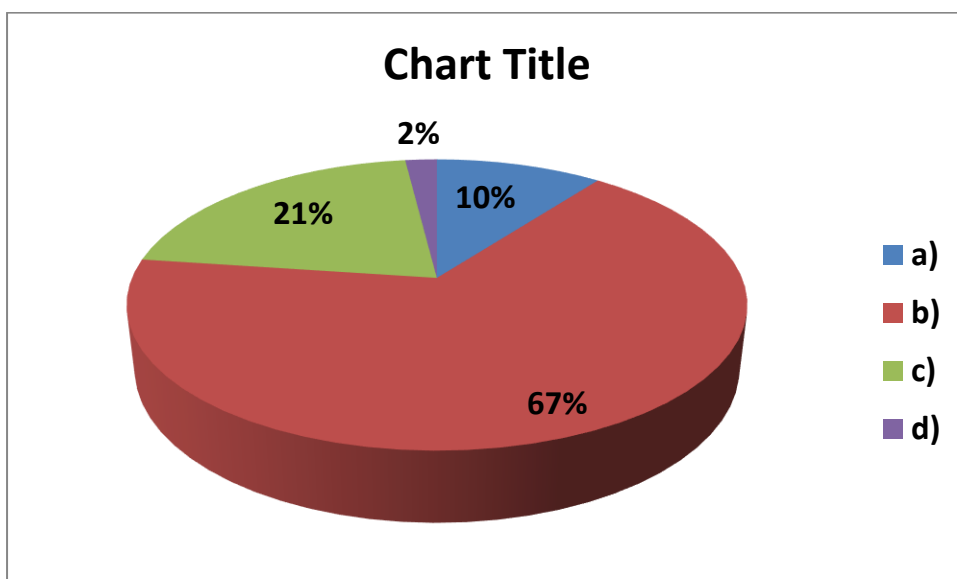
- a) Jedan. **51**
- b) Dva. **271**
- c) Tri. **110**
- d) Četiri. **27**
- e) Ne znam. **98**
- f) Bez odgovora. **3**

Najveći broj ispitanika 271 tj. 48% misli da ima dva medvjeda u leglu, dok najmanji broj ispitanika 27 tj. 5% smatra da ih ima četiri.

41. Medvjedi u Crnoj Gori se opšteno boje ljudi.

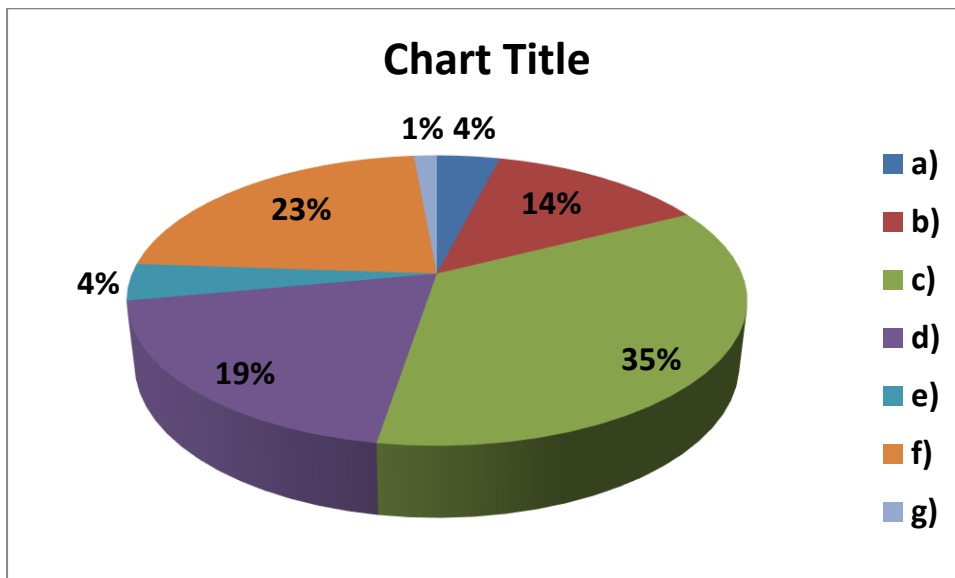
- a) Ne. 58
- b) Da. 374
- c) Ne znam. 117
- d) Bez odgovora. 11

Najveći broj ispitanika, njih 374 tj. 67%, smatra da se medvjedi uopšteno boje ljudi, dok njih 58 tj. 10% smatra da se ne boje.

42. U Crnoj Gori se medvjedići obično odvajaju od majke:

- a) Nakon izlaska iz brloga u kojem su okoćeni. **22**
- b) Tokom prve godine njihovog života. **76**
- c) Tokom druge godine njihovog života. **197**
- d) Tokom treće godine njihovog života. **109**
- e) Tokom četvrte godine njihovog života. **23**
- f) Ne znam. **129**
- g) Bez odgovora. **8**

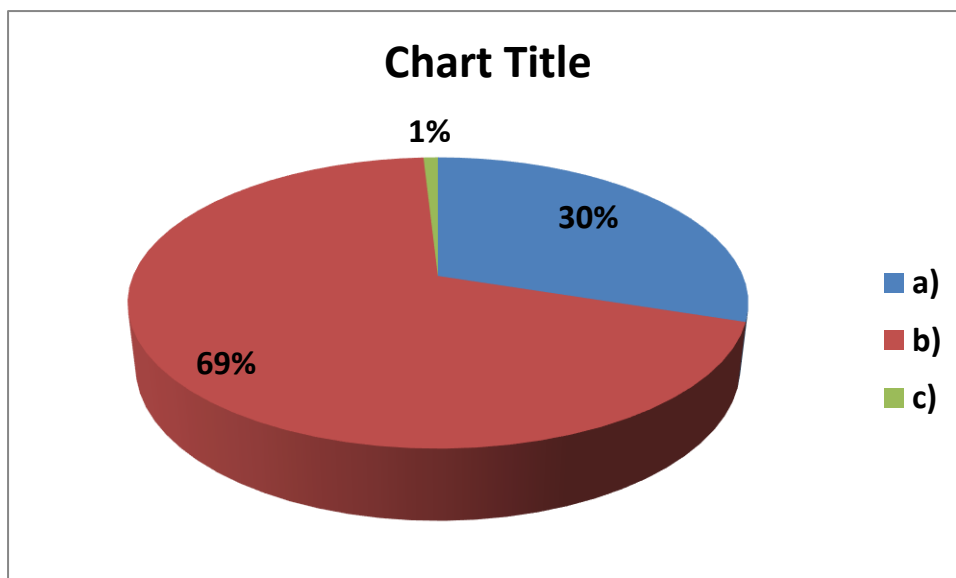
Na ovo pitanje najveći broj ispitanika, njih 197 tj. 35 % smatra se medvjedići obično odvajaju od majke tokom druge godine života, a najmanje ih se nije opredijelio za odgovor pod a tj. njih 22 ili 4%.

5. GRUPA PITANJA

Lično iskustvo sa medvjedima

43. Jeste li vidjeli medvjeda u zatočeništvu (npr. ZOO)

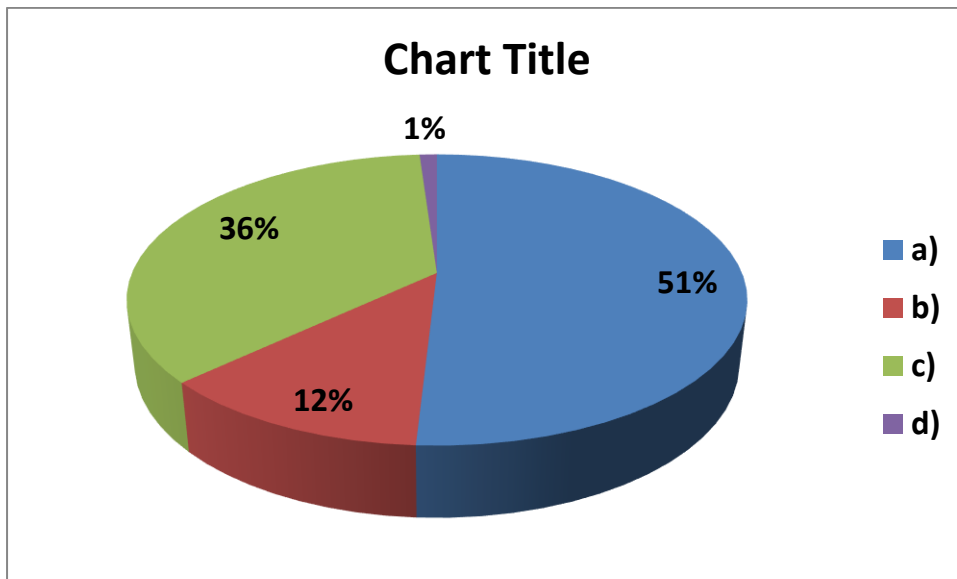
- a) Ne. **168**
- b) Da. **387**
- c) Bez odgovora. **5**

Veliki broj anketiranih, njih 385 tj. 69% je vidjelo nekad medvjeda u zatočeništvu.

44. Jeste li ikada vidjeli medvjeda u prirodi?

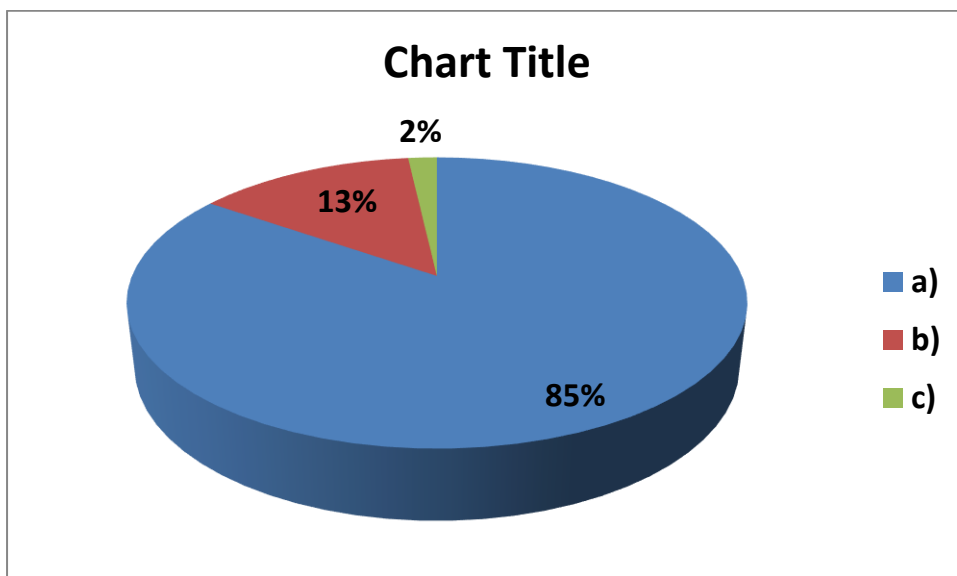
- a) Ne, nikada. **285**
- b) Da, mnogo puta (više od 10). **68**
- c) Da, samo nekoliko puta (manje od 10). **201**
- d) Bez odgovora.

Najveći broj ispitanika, 285 tj. 51%, nikad nije vidio medvjeda u prirodi, dok je najmanji broj ispitanika njih 68 tj. 12% ga je vidio manje od 10 puta.

45. Je li Vam medvjed ikada nanio neku vrstu štete?

- a) Ne. **474**
- b) Da. **76**
- c) Bez odgovora. **10**

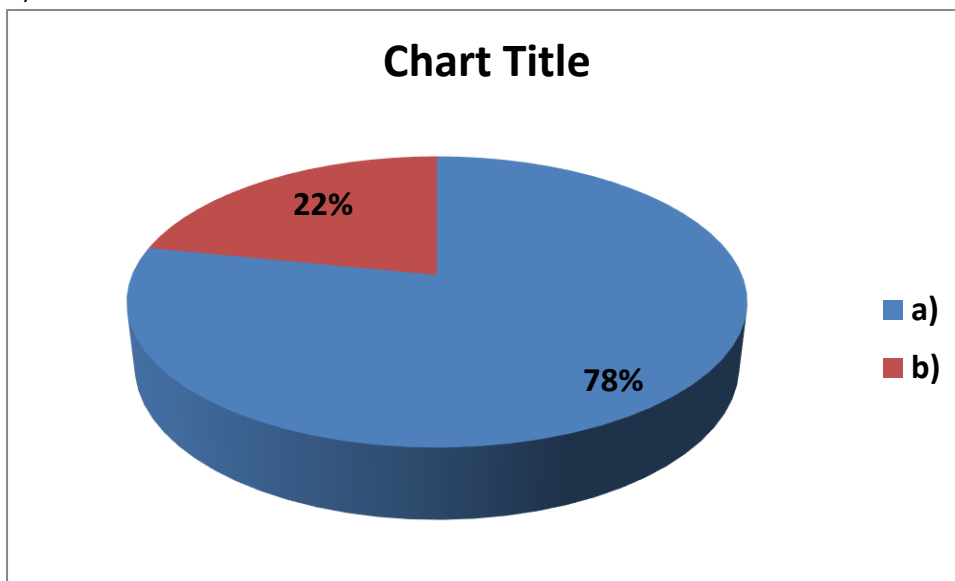

Najveći broj ispitanika njih 474 tj. 85 % je odgovorio da im medvjed nikad nije nanio neku vrstu štete, dok 76 ispitanika 13% je odgovorio da im je medvjed nekada nanio neku vrstu štete.

46. Ako ste zaokružili „da“, jeste li tražili odštetu?

a) Ne. 129

b) Da. 36

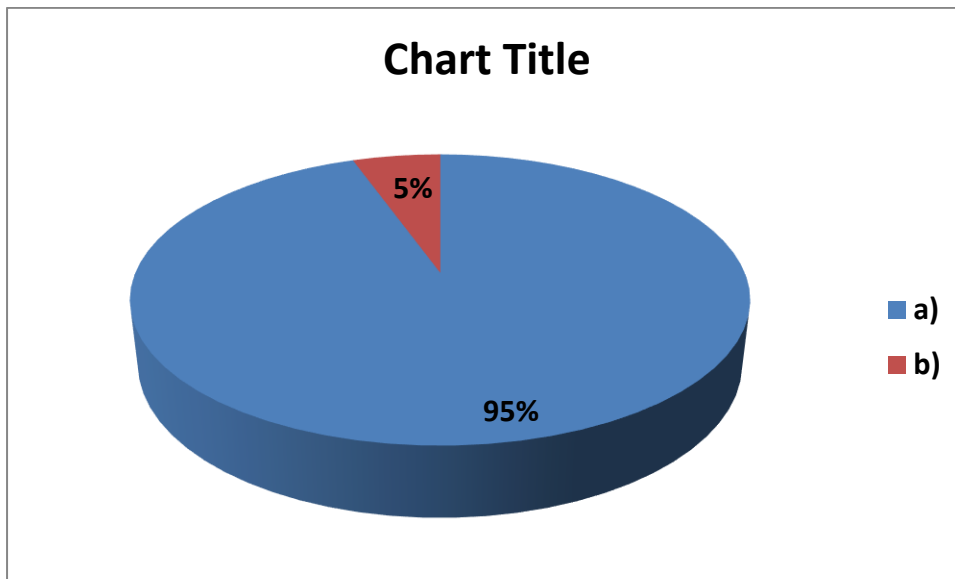
Od ukupno oštećenih anketiranih, njih 36 tj. 78% je tražilo odštetu.

47. Ako ste zaokružili „da“, jeste li dobili odštetu?

a) Ne. 121

b) Da. 7

Od ukupno oštećenih ispitanika, njih 121 tj. 95 % nije dobilo odštetu, dok je 7 ispitanika tj. 5 % dobilo odštetu za štetu koju im je medvjed nanio.

48. Ako nijeste dobili odštetu, zašto?

1. Nijesam bila upućena kome da se obratim.
2. Zato što se vlasti odnose neodgovorno i što zakonom nije tačno precizirano, već su to paušalne ocjene nekog službenika koji pojma nema o ovoj oblasti, a isto tako i sud.
3. Nisu bili zaštićeni.
4. Ne znam nisam dobio obrazloženje
5. Zato što nije bilo osigurano grlo koje je stradalo
6. Zato što nije bilo osigurano grlo koje je stradalo od mečke
7. Nijesam imao stpljenja ni vremena da se tužim sa korisnikom.
8. Nijesam tražio za dvije košnice. Ne bih se mizerisao, 'oće i on da živi.
9. Nijesam dobio nikakav odgovor.
10. Službe ne rade kako treba.
11. Nema razumijevanja od službi. Obećano, ali nijesam dobio.
12. Predstavnici veterinarske inspekcije su rekli da pčelinjak nije obezbijeden ogradom i kerom itd.
13. Država ne brine dovoljno o poljoprivrednim proizvođačima.
14. Nadležni organi nisu uslišili moj zahtjev.
15. Zaduzeni nisu bili zainteresovani za odštetu.
16. Nisam dobio odgovor na zahtjev za odštetu.

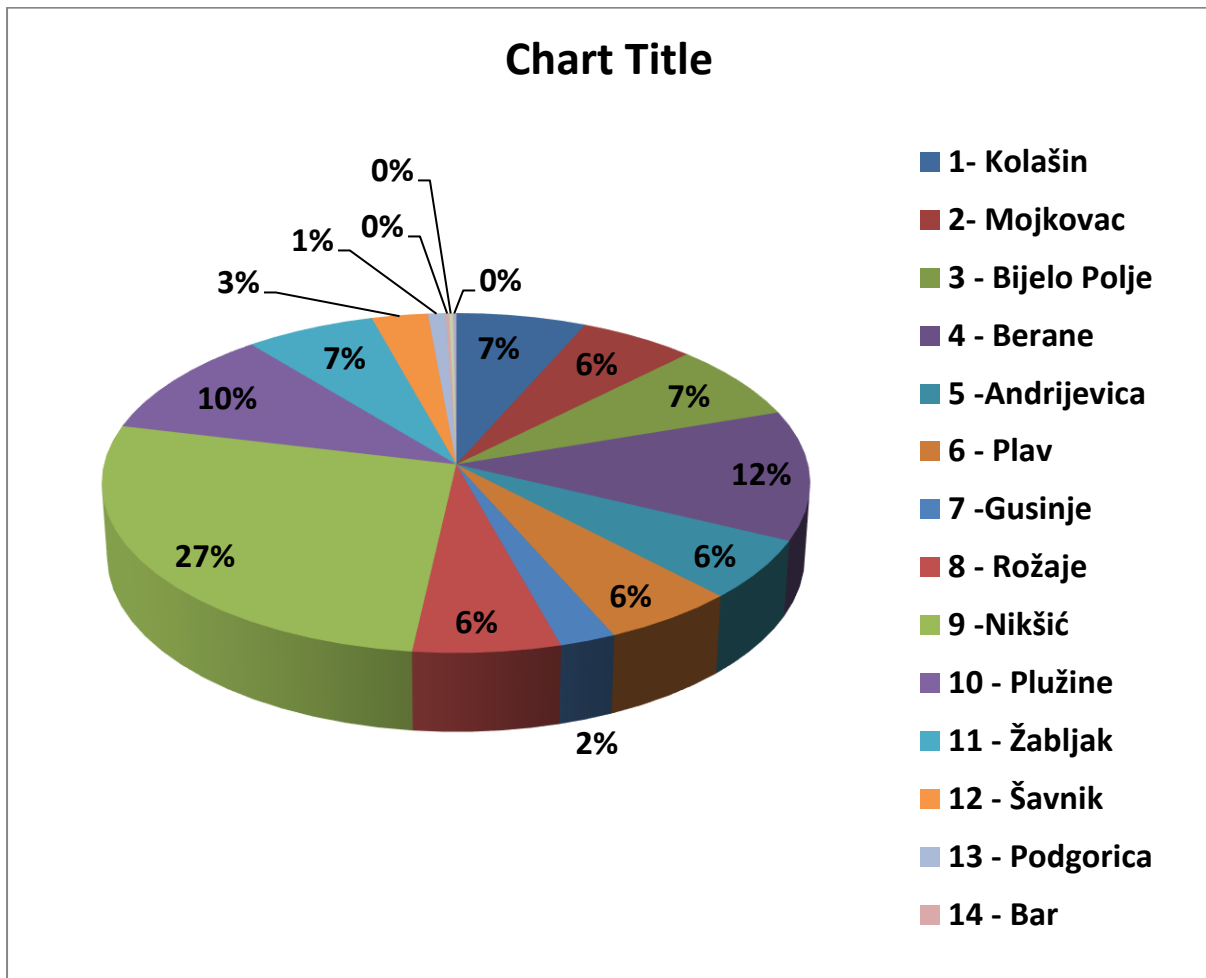
17. Nema modela za isplatu odštete.
18. Pitati Ministarstvo.
19. Zato što taj stav Država nije donijela.
20. Zakonska regulativa.
21. Nije regulisano ko je odgovora, država ili opštine.

6. GRUPA PITANJA

Pitanja (podaci) o ispitaniku

50. Opština

1- Kolašin	37
2- Mojkovac	33
3 - Bijelo Polje	41
4 - Berane	69
5 -Andrijevica	32
6 - Plav	31
7 -Gusinje	13
8 - Rožaje	34
9.Nikšić	151
10.Plužine	58
11.Žabljak	37
12.Šavnik	16
13.Podgorica	5
14.Bar	1
15.HercegNovi	1
16.Cetinje	1

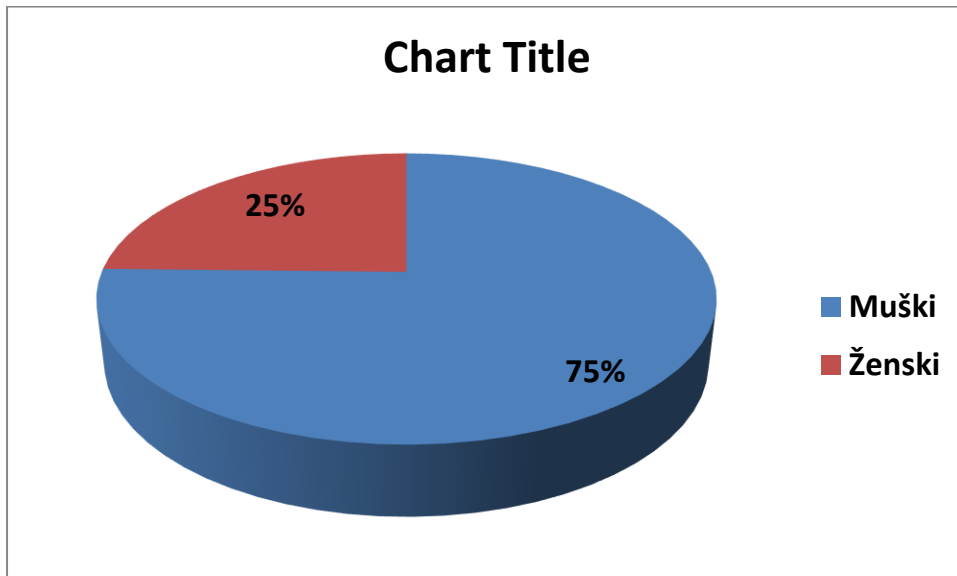

Najveći broj ispitanika je bio iz Nikšića, njih 151 tj.27%, a najmanji iz Bara, Herceg Novog I Cetinja tj po 1 ispitanik.

52. Pol:

Muški: **422**

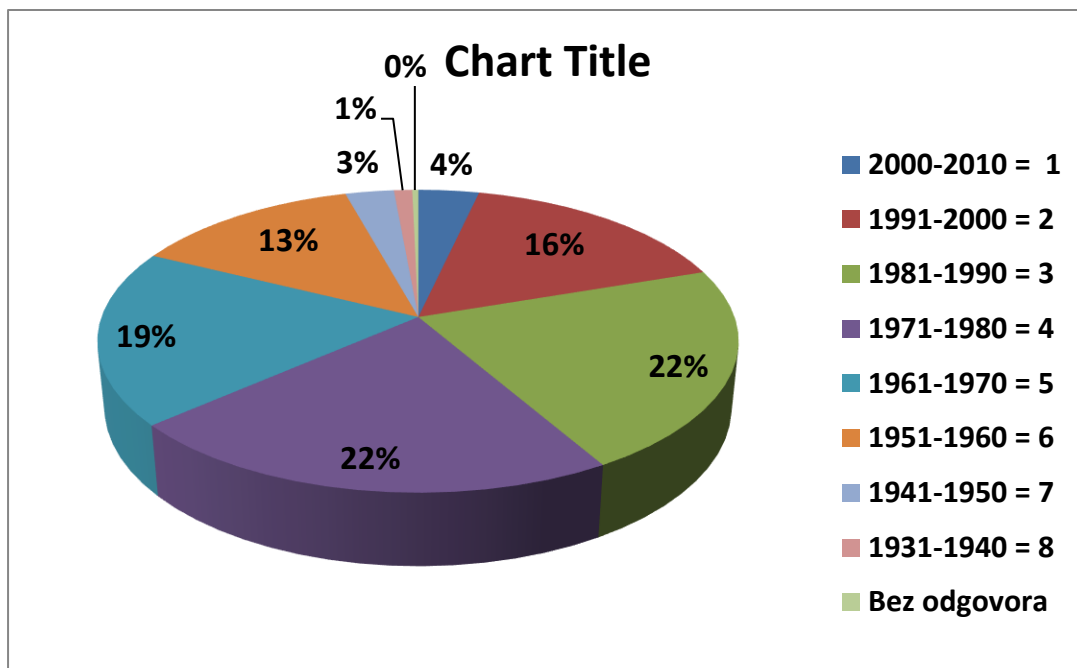
Ženski: **138**

Njveći dio ispitanika njih 422 tj 75% bilo je muškog pola.

52. Godište:

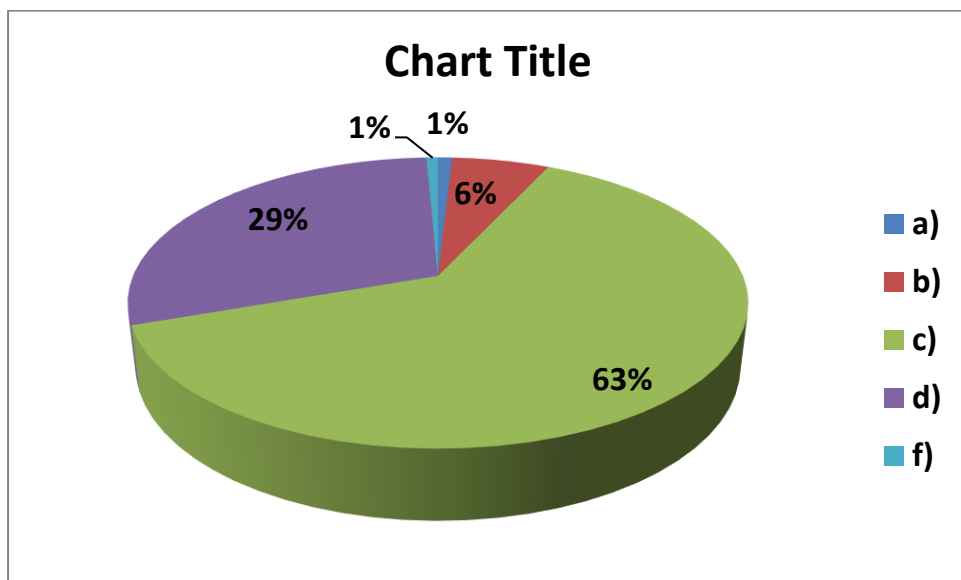
2000-2010 = 20
1991-2000 = 91
1981-1990 = 122
1971-1980 = 123
1961-1970 = 105
1951-1960 = 75
1941-1950 = 16
1931-1940 = 6
Bez odgovora. 2

Najveći broj ispitanika pripada starosnoj grupi 1971-1980, njih 123 tj. 30%, odnosno starosnoj grupi 1981-1990 njih 122 ili 30% ispitanika, a najmanje 6 ispitanika tj. 1%, ih je iz grupe 1931-1940.

53. Obrazovanje:

- a) Nepotpuna osnovna škola. **5**
- b) Završena osnovna škola. **34**
- c) Završena srednja škola. **351**
- d) Fakultetsko obrazovanje. **166**
- e) Bez odgovora. **4**

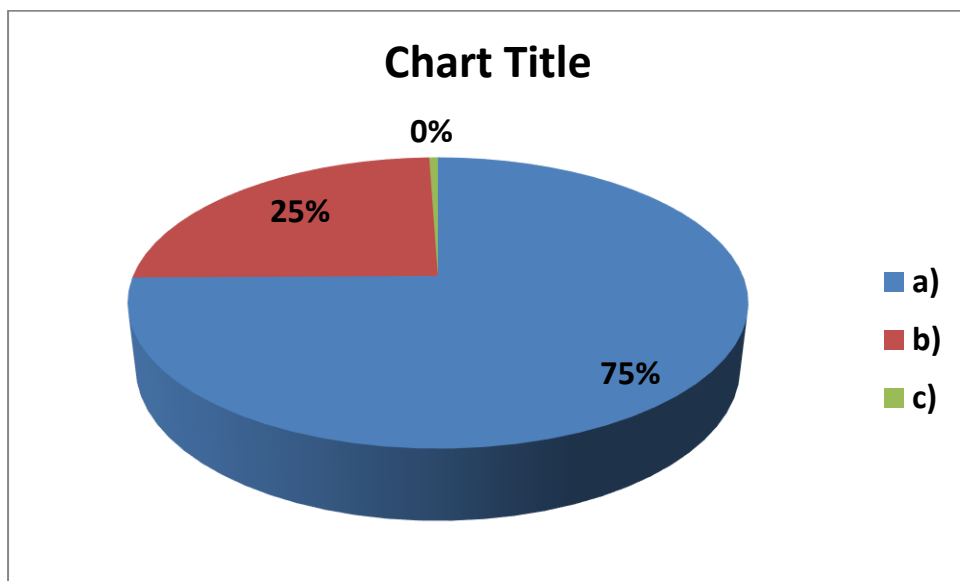
Najveći broj ispitanika, njih 351 tj. 63% ima završeno srednju školu. Dok najmanji broj ispitanika njih 5 tj. 1% ima nepotpunu osnovnu školu.

54. Jeste li lovac?

a) Ne. **419**

b) Da. **138**

c) Bez odgovora. **3**

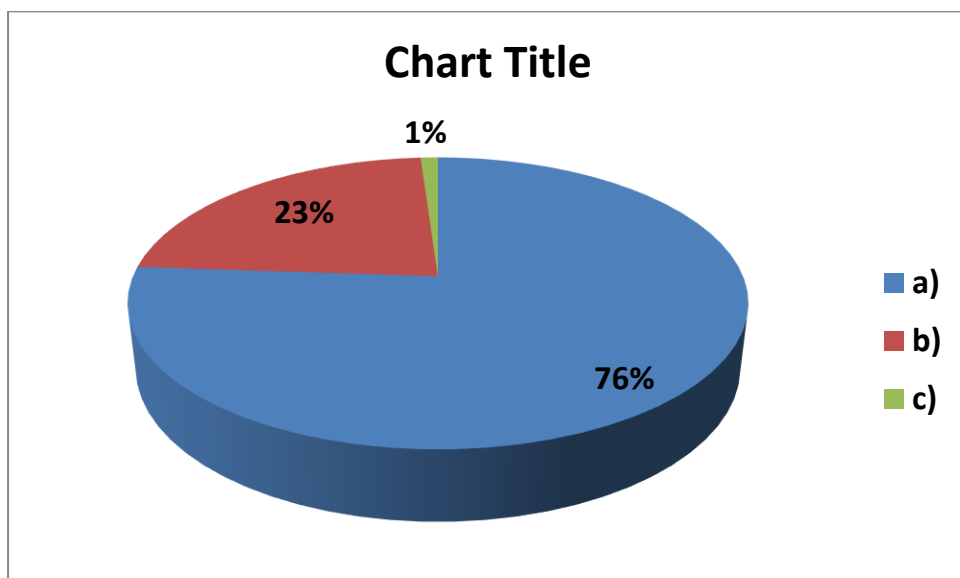
Od ukupnog broja ispitanika, njih 138 tj.25% su lovci.

55. Jeste li pčelar?

a) Ne. 426

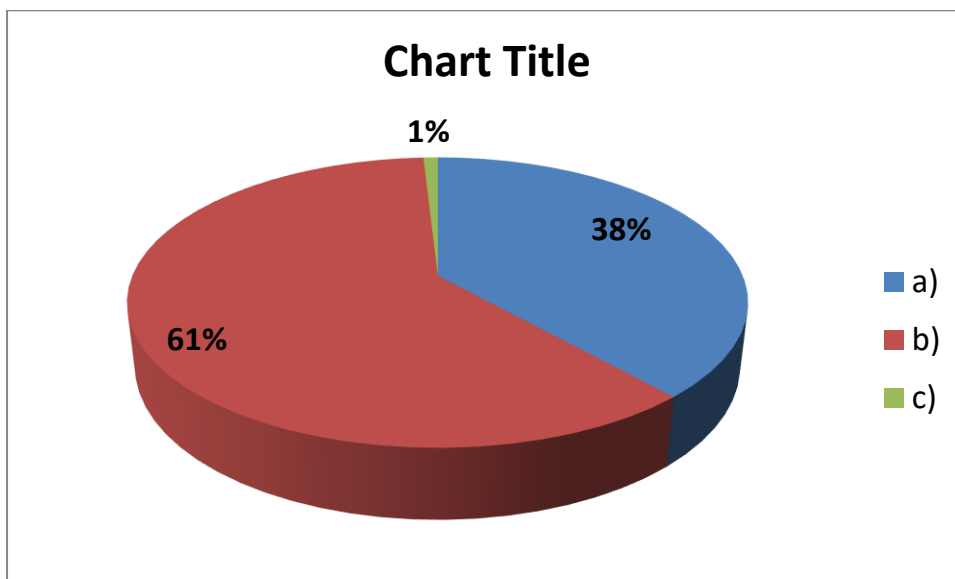
b) Da. 128

c) Bez odgovora. 3

56. Imate li psa?

- a) Ne. **215**
- b) Da. **340**
- c) Bez odgovora. **5**

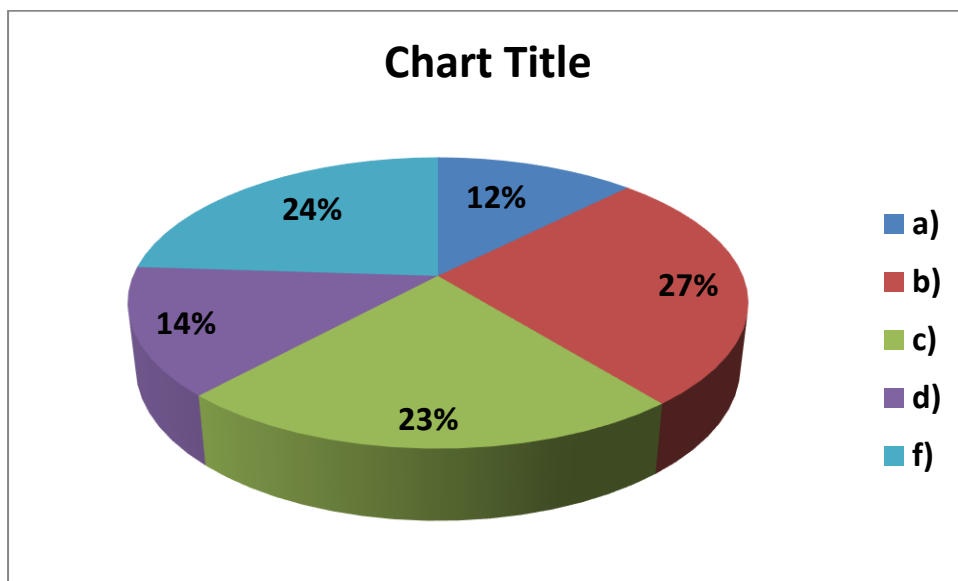

Od ukupnog broja ispitanika većina, tačnije njih 340 tj. 61% je odgovorilo da ima psa.

57. Ako posjedujete stoku, koje vrste imate? Moguće je zaokružiti više odgovora.

- a) Ovce i/ili koze. **85**
- b) Goveda. **183**
- c) Konje. **155**
- d) Drugo: **97**
- f) Ne posjeduje ništa **164**

Najveći broj ispitanika, 128 tj. 27% ima goveda, a najmanje drži ovce ili koze, njih 85 tj. 12%.

Dodatni komentari na anketu :

1. Treba zaštititi i sačuvati divlje vrste i njihova staništa u Crnoj Gori.
2. Vjerujem da će medvjedi postati zaštićenije vrste s obzirom da isti često budu ustrijeljeni od lovaca, samo to ne "ispliva" u medije.
3. Pustiti ih da mirno žive.
4. Mišljenja sam da u Nikšićkoj Župi živi veći broj medvjeda, a javna je tajna da se na iste puca i da se ubijaju od strane nesavjesnih lovaca. Medvjedima je poremećeno stanište bespravnom sječom šuma godinama unazad, kao i namjernim izazivanjem požara zbog sitnih interesa pojedinaca. Ovo je 90 odsto uzrok što se medvjedi sve češće gledaju blizu ljudskih naselja, pogotovo seoskih.
5. Anketa je vrhunski urađena.
6. Upitnik je dobar.
7. Upitnik je dobro urađen, a sastavljač je veliki poznavalac mrkog medvjeda.
8. Anketa je izvrsno urađena, a anketar je veliki poznavalc mrkog medvjeda.
9. U mojoj okolini medvjedi su zaštićeniji od ljudi.
10. Najveći problem je krivolov, ali ne treba uvoditi moratorijum na lov da se ne bi namnožile određene vrste (štetočine) i da ne bi ispaštali savjesni lovci kojima je lov hobi, druženje, "izduvni ventil", već zatvorski kazniti samo nekoliko krivolovaca, a ostali će se ubrzo dozvati pameti.
11. Upitnik je sastavljen vrlo loše, tako da su odgovori neprecizni. Čovjek i životinje postaju ugrožena vrsta, a samo je medvjed zaštićen.
12. Od kada ste tako zabrinuti za medvjede???
13. Treba povesti računa što se tiče očuvanja ove vrste. Mišljenja sam i stava da to jedino mogu da učine lovci koji savjesno uče i obavljaju svoje lovačke aktivnosti.
14. Životinje generalno treba štiti.
15. Apelujem na zaštitu mrkog medvjeda u Crnoj Gori.
16. Potrebno je izraditi brošuru o važnosti očuvanja mrkog medvjeda, zakonskih koraka za odstrel i važećih propisa i eventualno, mapirati staništa medvjeda u Crnoj Gori.
17. Donijeti neki propis o načinu naknade štete od medvjeda.
18. Blagovremena odšteta od strane države, i usposavljanje mjera finansijske podrške za pčelare.
19. Edukacija i kampanje su neophodni.
20. Trebalo bi i da EU države štite medvjeda, a ne samo viskoplatežne životinje (jelen, muflon)
21. Zanimljiv upitnik.
22. Počastvovan sam ovim sastankom.
23. Trebalo bi konkretizovati ova vrlo osjetljiva pitanja u vezi medvjeda!
24. Neka žive međedi!
25. Molba za zaštitu međeda u Crnoj Gori.
26. Molim Vas za bolju zaštitu medveda.
27. Na adekvatan način zaštititi ne samo ovu, već i ostale životinjske vrste u Crnoj Gori i podići ekološku svijest svih građana!

28. Nikako ne dozvoliti da se problem rješava odstrelom medvjeda ili uništavanjem staništa. Rješavati problem isključivo edukacijom i primjenom tehničkih sredstava. Detaljnom analizom problema naći ravnotežu između zaštite mrkog medvjeda i zaštite poljoprivrednih dobara od štete!
29. Regulisati propise (zakon).
30. U životu je najlakše biti čovjek, samo što to malo ljudi zna, a što se tiče životinja samo ljudi lošeg karaktera mogu da ubiju medvjeda ili bilo koju životinju radi svoje slave, da bi se pokazali kao neke ličnosti. Životinje su svuda zaštićene sem u našoj državi i treba povesti računa da baš, baš budu zaštićene, ali to se kod nas nikad neće desiti... Nažalost.
31. Neka žive medvjedi, zašto da ne?
32. Sačuvajte medvjeda, pa iako nekad bude problematičan. Obezbijedite sebi uslov ako držite stoku, a lovce skrajnite. Nisu dobronamjerni za životinje kao medvjed.
33. Nisam lovac niti bih ikada bio. Treba sačuvati životinje i prirodu, ali to je u Crnoj Gori veoma teško. Zbog toga što je naš narod veoma naopak i ne poštuje ni samoga sebe, a kamo li životinje oko sebe. Veoma mi je drago što se ovakvi testovi rade i da ih bude što više, ako je riječ o nečemu što u potpunosti prija nekim normalnim ljudima.
34. Medvjedi treba da budu zaštićena vrsta životinja u Crnoj Gori, regionu i svijetu.
35. Više problema prave ljudi sa karakterom "medvjed". Združena ekološka akcija prema njima bi donijela daleko veće rezultate.
36. Veća kontrola krivolova pooštriti kazne
37. Divna anketa . Da bi se medved zaštitio smatram da kontrola i nadzor moraju biti na mnogo većem nivou nego do sada
38. Sve je bilo okej
39. Odlična Anketa
40. Želim uspješno istraživanje
41. Predivna anketa
42. Volio bi da na našem području ima više medvjeda da su zaštićeni i bili bi turistička atrakcija. Takođe bi volio da ima: divokoza, zečeva, srna i srndaća, i da se naprave ovakve ankete za ostale životinje
43. Drago mi je da se neko interesuje da zaštiti populaciju medvjeda i ostalih ugroženih vrsta
44. Vrlo interesantna anketa
45. Značajna anketa
46. Treba da se napravi lista kazni i da svi lovci budu upoznati sa tim kako bi bili kažnjeni ubijanjem određene zaštićene vrste, izlaženjem van sezone i slično. I da svi imaju uvid u to kako je ko kažnjen, da bude javno dostupna (ne samo novčano nego i zatvorski).
47. Treba mnogo računa da se povede o medvjedu i biljkama i svemu , svijest građana treba biti na mnogo većem nivou kada je u pitanju zaštita prirode.
48. Super anketa, oduševljen. Mora biti jača kontrola!
49. Super anketa
50. Izuzetno interesantna anketa , više da se povede računa o zaštiti životinja , da se nađe kompromis između ljudi i ovakvih vrsta a da nije odstrijel!
51. Čuvajmo medvjede!
52. Trebaju se zaštititi na bolji način, veća kontrola krivolova, kazne !

53. Super anketa!
54. Sviđa mi se anketa. Medvjedi se moraju zaštititi. Mora postojati dobar sistem kontrole krivolova
55. Bilo bi bolje da ima više ovakvih anketa da se medvjedi zaštite.
56. Sviđa mi se anketa, i ovakih anketa treba imati više !
57. Smatram da je ovaj upitnik dobar alat u prikupljanju informacija o medvjedu na teritoriji Crne Gore i da će biti od velikog značaja za pripremnje Acionog plana za mrkog medvjeda.
58. Bilo mi je jako zanimljivo učestvovati u ovom upitniku.
59. Interesantna tema, drago mi je da se ljudi bave zaštitom medvjeda
60. Bilo mi je zanimljivo odgovarati na pitanja o medvjedu
61. Izuzetno dobra anketa, drago mi je da je pokrenuta ova tema koja će doprinijeti očuvanju populacije medvjeda u Crnoj Gori
62. Voljela bih da vidim medvjeda u prirodi
63. Sviđa mi se anketa, smatram da ljudi moraju više da jačaju svijest o značaju očuvanja medvjeda i da ih ne ubijaju nezakonito

Informacije o medvjedu od lovačkih udruženja i mještana

Prilikom obilaska terena određeni broj ispitanika je imao značajne podatke o medvjedu, kada je u pitanju mjesto susreta sa medvjedom, da li su uočili tragove, mjesto njegovog boravka i slično. Takođe kontaktirali smo i lovačka udruženja pomenutih opština u tekstu ispod i zabilježili neke od informacija. Podaci od ispitanika iz opštine Bijelo Polje su bili da su srijetali medvjeda u Prijeloškim planinama, u Crne Krše, Čokarlije, kao i u mjestu Pisana jela. Lovci lovačke organizacije "Bijelo Polje" smatraju da najviše medvjeda ima na Bjelasici, dok su ih takođe uočavali i na planini Lisi.

U Plavu ispitanici su imali komentare da u prvoj zoni nacionalnog parka Prokletije boravi i crni medvjed i da oni više uzrokuju štete od mrkog medveda. Takođe u ovom području od divljači smatraju da najviše ima srna. U mjestu Grebaje stanovnici su bili pozitivnog stava prilikom ispitivanja o medvjedu, uz komentare da su srijećali po dva mečiča sa mečkom.

Iz lovačkog udruženja "Hajla" u Rožajama smatraju da u toj opštini ima oko 10-12 jedinki. Takođe mišljenja su da medvjed napada isključivo kada je ranjen ili kada je mečka sa mečičima. Takođe, u ovoj opštini naglasili su da je u mjestu Buče takođe primijećen medvjed. Osim medvjeda, u Rožajama ima i dosta vukova koji su napravili velike štete u Bukovici.

U opštini Gusinje iz lovačkog udruženja "Maja karanfili" izjavili su da medvjeda ima sasvim dovoljno, oko 20 jedinki. Pojedini mještani su izjavili da su im medvjedi ranijih godina znali uništiti stoku, po 14 ovaca. U mjesto Vusanje je takođe zabilježena mečka sa dva mečiča. Štete su se prijavljivale svake godine uglavnom na uništavanje pčelinjaka. Međutim, većina stanovnika ove opštine je naklonjena prema medvjedu.

Iz lovišta "Mojkovac" izjavili su da je primijećeno povećanje broja mrkog medvjeda. Procijenili su da ima oko 14 jedinki sa stalnim boravkom u ovom lovištu. Takođe, rekli su da je povećan broj pčelara a kako je povećan broj medvjeda štete su sve veće i češće. Svi pčelari ne prijavljuju nastale štete ali ima i onih kojima Lovačka organizacija isplati nastalu štetu van sudskim poravnanjem ili sudskim putem. Glavna staništa mrkog medvjeda su u reonu sela Štitarice i Bistrice konstatovali su iz ovog lovišta. Iz lovačkog udruženja "Mojkovac" izjavili su da su u zimskom periodu nalazili tragove mečke sa dva mečića, kao i tragove mečke sa troje mečadi u mjesto Martiniće. Osim toga, konstatovali su da medvjedi u tom području ne prave nered. Prije 10 godina imali su akciju gdje su vratili mečad u brlog u mjesto Bistrica.

Većina mještana iz Mojkovca je imalo susret sa medvjedom, mišljenja su i stava da medvjedi nisu opasni. Pojedini mještani Mojkovca su stava da je populacija medvjeda u Crnoj Gori porasla u zadnjih 3, 4 godine, pojedini su imali komentar da su ih na Žabljaku srijetali po 4 jedinke na ljeto, dok sa druge strane Tare na Kanjonu smatraju da ima 15 do 20 medvjeda. Takođe, da na Zabojskom jezeru ima medvjeda izjasnili su se pojedini stanovnici ove opštine. U mjestu Gacka, Trebešnjica, Podbišće i Štitarica mještani su rekli da ima medvjeda i da su nailazili na tragove.

U Beranama iz lovačkog udruženja su rekli da je bilo ljudi koji su se žalili na medvjeda, dešavalo se da iznesu košnice na pašu u Kurikućama i Jelovici i da su medvjedi znali da im nanesu štetu. U selu Dapsići mještani su se žalili kada izdižu stoku na katun da im se dešavalo da im medvjed napadne stoku i junicu od 200kg, a ovo se dešavalo 2020. godine. U Lužcu i mjestu Donje Luge su 08.03.2021. vidjeli jednog krupnog medvjeda. Pojedini mještani su dali informacije da medvjeda ima u Zaostro, a osim toga ima i zečeva i divljih svinja. Takođe u istom mjestu je u martu 2020. primijećena nova mečka. Konstatovali su da ima mnogo divljih svinja, dok su medvjedi prisutni i u selu Kaludra. U mjestu Polica ima zečeva, lisica i vuka.

U opštini Andrijevice iz lovačke organizacije "Komovi" su rekli da poslednjih godina nisu imali prijavljivanje šteta od medvjeda, ranije se dešavalo da su se uglavnom žalili pčelari da su im uništene košnice. Mještani Andrijevice su rekli da medvjeda na ovom području ima, i većina je bila naklonjenog stava prema istom.

U Kolašinu iz lovačkog društva "Manastir Morača" su izjavili da za ovu opštinu smatraju da ima oko 20-30 jedinki mrkog medvjeda. Takođe, rekli su da su u mjestu donja Morača ljudi prijavljivali štete koje su se odnosile na uništavanje voćnjaka šljiva od strane medvjeda. Dešavalo se da medvjedi unište čitavu baštu šljiva, a takođe štete su pravili i na pčelinjaku. U mjestu Maganiku u okolini mjesta Mrtvice takođe ima medvjeda i štete su svake godine, međutim manje štete su u pitanju koje nekada lovačka društva plate jer se dogovore sa mještanim koji su uglavnom ljudi stočari. U Rečine, mjesto preko Tare medvjed je stalno prisutan, i iz ovog područja ljudi su prijavljivali štetu za stoku. Takođe, pojedini mještani Maganika konstatovali su da je porasla populacija medvjeda, nailazili su na tragove gdje leže. Stanovnici opštine Kolašin takođe su dali informacije da u mjestu Gornje Lipovo ima medvjeda, lisica, zečeva, vukova..Pojedini su rekli da je mjesto Mrčava puno medvjeda, i da je nekada bilo prisutno puno srne, znali su ih gledati, međutim konstatovali su da ih je sada već mnogo manje. U mjestima: Markovo brdo iznad Kolašina, Trebaljevo, Gornja Morača ima medvjeda, zečeva, divljih svinja. U mjestu Rečine primijećen je trag od medvjeda dok je u istom mjestu lisica i divlja svinja u porastu.